

สถาบันพระปกเกล้า
King Prajadhhipok's Institute

ชุดวิชา

กฎหมายเบื้องต้น

สำหรับ ผู้บริหารท้องถิ่น

และ สมาชิกสภาท้องถิ่น

ชุดวิชา กฎหมายเบื้องต้นสำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า

เลขมาตรฐานสากล

ประจำหนังสือ (e-book)

รหัสสิ่งพิมพ์สถาบัน

บรรณาธิการ

ISBN ๙๗๘-๖๑๖-๕๗๖-๑๖๘-๑

สนป.๖๕-๐๒-๐๐.๐ (ebook)

รศ.ดร.อรทัย ก๊กผล

ดร.สติธร ธานานิติโชติ

นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์

นายภควัต อัจฉริยปัญญา

นางสาวธีรพรรณ ใจมั่น

นายธราดล พันธุ์พีช

นางสาวณัฐปภัทร์ รัตนพรบุญ

นางสาวสุธาสินี วิจิตรอินทรามาศ

นายทศพล กลิ่นหอม

นางสาวสุนิสา แก้วทอง

นางสาวณัฐปภัทร์ รัตนพรบุญ

ประสานงาน

สงวนลิขสิทธิ์ © ๒๕๖๔

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ

อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ (โซนทิศใต้)

เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง

เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐๒-๑๕๑-๙๗๐๖

โทรสาร ๐๒-๑๕๓-๘๒๐๒

www.kpi.ac.th

คำนำ

สถาบันพระปกเกล้า

ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญในการบริหารและขับเคลื่อน การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ในเขตพื้นที่ โดย “ผู้บริหารท้องถิ่น” ทำหน้าที่ในการควบคุมและรับผิดชอบการบริหารกิจการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามภารกิจและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย รวมถึงการกำหนดนโยบายในการจัดทำบริการสาธารณะด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ส่วน “สมาชิกสภาท้องถิ่น” ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ การควบคุมและตรวจสอบการทำงานของ ฝ่ายบริหาร การออกข้อบัญญัติ รวมถึงทำหน้าที่สะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชน ในพื้นที่

สถาบันพระปกเกล้า ในฐานะสถาบันทางวิชาการภายใต้การกำกับดูแลของประธานรัฐสภา มีพันธกิจสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไปสู่ สาธารณชน ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้ความรู้กับ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งฝ่ายการเมือง ราชการ ภาคประชาสังคม รวมถึงผู้ที่สนใจจะเข้าสู่แวดวงการเมืองท้องถิ่นในอนาคตว่าจำเป็นต้องมีพื้นฐาน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ทั้งในด้านการบริหารงาน ซึ่งจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องบัญญัติไว้ถึงขอบเขตความรับผิดชอบ ตลอดจนคุณสมบัติ เงื่อนไข และ ข้อพึงระวังต่าง ๆ สำหรับการดำรงตำแหน่ง การเข้าสู่ตำแหน่ง คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้าม เงินเดือน ค่าตอบแทน การลาและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ การพ้นจากตำแหน่งและการสิ้นสุด สมาชิกภาพ ตลอดจนการประชุมสภาท้องถิ่นของผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นต้น

สถาบันพระปกเกล้า ได้พัฒนาระบบการเรียนออนไลน์ KPI e-Learning ใน “หลักสูตรเตรียมความพร้อมสำหรับการเมืองระดับท้องถิ่น” และได้จัดทำหนังสือประกอบการเรียนในชุดวิชา “กฎหมายเบื้องต้นสำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น” ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นอย่างครอบคลุมและครบถ้วน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ประกอบการเรียนในหลักสูตร รวมถึงผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาต่อยอดและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเจตนารมณ์และเป้าหมายของการปกครองท้องถิ่นสืบไป

ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

สารบัญ

การเข้าสู่ตำแหน่ง คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้าม
ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๘

เงินเดือน ค่าตอบแทน การลาและสิทธิประโยชน์อื่น
ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๒๖

การพ้นจากตำแหน่งและการสิ้นสุดสมาชิกภาพ
ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๔๓

การประชุมสภาท้องถิ่น

๖๖

วัตถุประสงค์ การเรียนรู้

๑.

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่ง ที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๒.

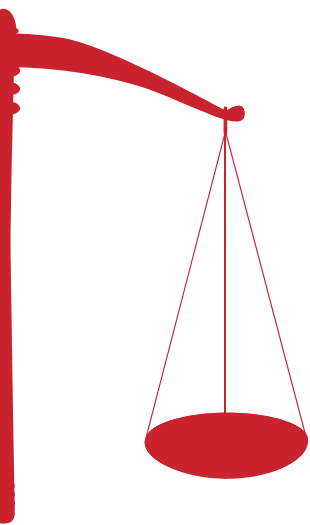
เพื่อให้ทราบถึงเงินเดือน ค่าตอบแทน สิทธิการลาและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นจะได้รับเมื่อดำรงตำแหน่ง

๓.

เพื่อให้ทราบถึงเหตุต่างๆ ที่ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากสมาชิกภาพ

๔.

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับประเภท รูปแบบ ขั้นตอน วิธีการดำเนินการในการประชุมสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ และจำเป็นประการหนึ่งในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตเนื้อหา การเรียนรู้

๑.

การเข้าสู่ตำแหน่ง คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๒.

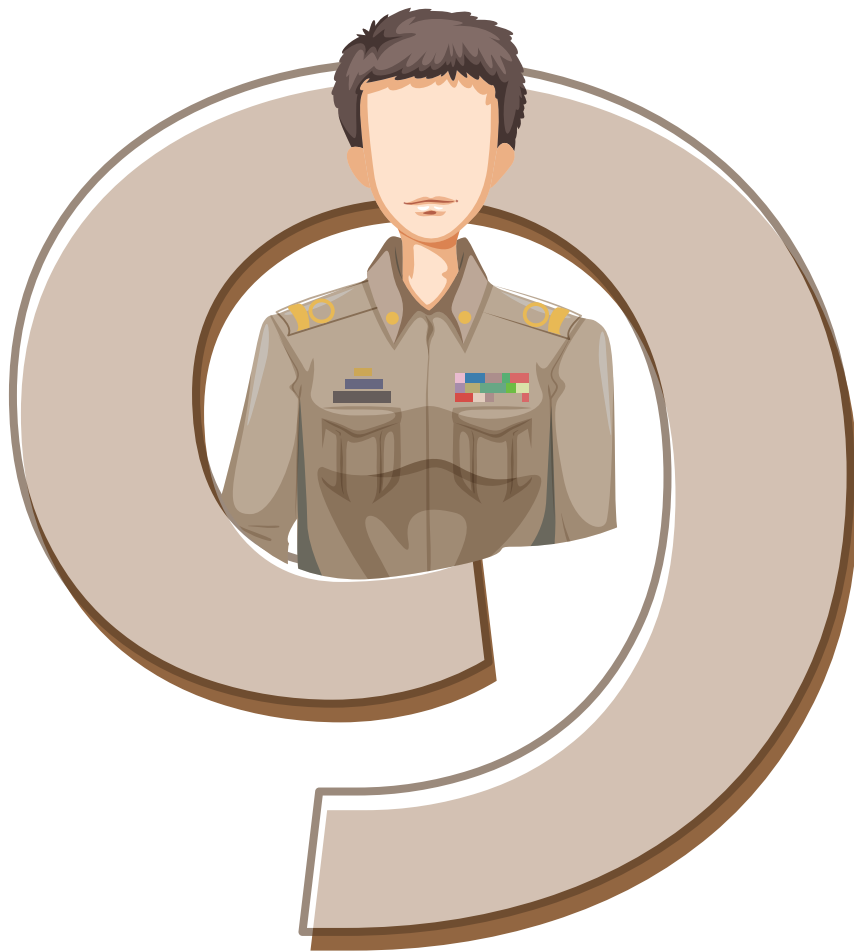
เงินเดือน ค่าตอบแทน การลาและสิทธิประโยชน์อื่นของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๓.

การพ้นจากตำแหน่งและการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๔.

การประชุมสภาท้องถิ่น

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมากประเภทหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการบริหารงานโดยจะเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายในการจัดทำบริการสาธารณะด้านต่างๆ ที่จะดำเนินการในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ การจะศึกษาเรื่องการกระจายอำนาจทางปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีนั้น เรื่องที่สำคัญจำเป็นประการหนึ่งที่ต้องทำการศึกษาโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คือ เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

การเข้าสู่ตำแหน่ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ของผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น

การมีบุคลากรเป็นของตนเองนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งของความมีอิสระในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์การปกครองในรูปแบบการกระจายอำนาจ กล่าวคือ แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีองค์ประกอบของความมีอิสระในการบริหารงานอื่น ๆ เช่น การมีสถานะเป็นนิติบุคคล มีงบประมาณ มีอำนาจหน้าที่เป็นของตนเองก็ตาม แต่หากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นยังไม่ใช่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเอง โดยยังต้องให้บุคลากรจากหน่วยงานอื่น มาปฏิบัติหน้าที่แทนหรือยังต้องได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานอื่น โดยประชาชนในพื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่สามารถเลือกตั้งหรือแต่งตั้งบุคลากรได้เอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ก็ยังไม่อาจถือได้ว่า เป็นองค์กรปกครองตามรูปแบบการกระจายอำนาจได้อย่างสมบูรณ์

ในส่วนนี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๓๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยว่าบุคคลใดจะเป็นผู้มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือไม่ ในการศึกษาอาจพิจารณาแยกออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ๑.๑ ที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่น ๑.๒ ที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่น

๑.๑

ที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่น

โดยทั่วไปแล้ว ที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบของไทยจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเป็นอย่างเดียวกัน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ในบางกรณีก็พบว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้บัญญัติไว้แตกต่างกันบ้างโดยจะมีทั้งในส่วนที่แตกต่างกันอันเกิดจากเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้มีความแตกต่างกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละรูปแบบและในส่วนที่แตกต่างกันอันเกิดจากการบัญญัติหรือแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละฉบับในช่วงระยะเวลาและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

ในหัวข้อนี้จะแยกการศึกษาออกเป็น ๓ หัวข้อ คือ

- ๑.๑.๑ ที่มาและวาระการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น
- ๑.๑.๒ คุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่น
- ๑.๑.๓ ลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่น

๑.๑.๑ ที่มาและวาระการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น

แต่เดิม ที่มาของผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยอาจมีความแตกต่างกันบ้างโดยอาจจะมีทั้งมาจากการเลือกตั้งโดยอ้อมจากประชาชนหรือมาจากการแต่งตั้ง เช่น กรณีของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งนายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยอ้อมของประชาชนโดยมาจากการเลือกของสมาชิกสภาเทศบาลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในขณะเดียวกันด้วย แต่ปัจจุบัน ตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทยกำหนดให้ ผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสำหรับกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีสำหรับกรณีของเทศบาล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสำหรับกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนหนึ่งคนมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น^๑ และให้ดำรงตำแหน่งนับตั้งแต่วันเลือกตั้งและมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง^๒ โดยไม่มีการจำกัดจำนวนวาระการดำรงตำแหน่งแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้บริหารท้องถิ่นจึงสามารถดำรงตำแหน่งได้โดยไม่จำกัดจำนวนวาระการดำรงตำแหน่ง และก่อนที่ผู้บริหารท้องถิ่นจะเข้ารับหน้าที่ให้ประธานสภาท้องถิ่นเรียกประชุมสภาท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นแถลงนโยบายต่อสภาท้องถิ่น โดยไม่มีการลงมติ ทั้งนี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น^๓

^๑ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ทวิ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘

^๒ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕/๔ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ทวิ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘/๕

^๓ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ทวิ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘

๑.๑.๒ คุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่น

คุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่นมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจพิจารณาแยกได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑.๑.๒.๑ คุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑.๑.๒.๒ คุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการจะพิจารณาว่าบุคคลใดมีคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือไม่ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งสองฉบับประกอบกัน

๑.๑.๒.๑ คุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕^๔ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นไว้ ดังนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

กรณีนี้กฎหมายได้บัญญัติกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเฉพาะผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเท่านั้น ที่เป็นผู้มีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ดังนั้น บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยมาโดยทางอื่น เช่น การแปลงสัญชาติหรือการสมรส ย่อมไม่เป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารท้องถิ่น

^๔ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๔

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง^๕

ในกรณีนี้แม้ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๔ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (๑) ... (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งก็ตาม แต่ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสามฉบับ กำหนดให้ บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ซึ่งกฎหมายจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนดังกล่าวได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม^๖ และประกาศใช้บังคับภายหลังจากที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกาศใช้บังคับแล้ว ดังนั้น กรณีอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นจึงต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้มีการแก้ไขในส่วนดังกล่าวภายหลังสุด กล่าวคือ จะต้องมิใช่อายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเวลาติดต่อกันสามปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง^๗

คุณสมบัติในข้อนี้บทบัญญัติของกฎหมายใช้คำว่า “หรือ” ดังนั้นจึงเป็นคุณสมบัติในลักษณะประการหนึ่งประการใด กล่าวคือ ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง และในกรณีมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านดังกล่าวติดต่อกันน้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งแต่หากได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเวลาติดต่อกันสามปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้งก็ถือว่าเป็น

^๕ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕/๑ (๑) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๔ เบญจ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘/๑

^๖ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๖) มาตรา ๓๕/๑ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖) มาตรา ๔๔ เบญจ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๖) มาตรา ๕๘/๑

^๗ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๔ (๓)

ผู้มีคุณสมบัติ สำหรับกรณีคุณสมบัติในการเสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเวลาติดต่อกันสามปี นับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีชื่อในทะเบียนบ้าน ในเขตเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะสมัครด้วย และแม้จะเป็นการเสียภาษีครั้งเดียวย้อนหลังสามปี ก็ถือว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติ แต่กรรมการหรือผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้ถือหุ้นในนิติบุคคล จะนำหลักฐานการเสียภาษีของนิติบุคคล มาใช้ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นไม่ได้ เพราะฐานะ ความเป็นบุคคลระหว่างกรรมการ หรือผู้แทนนิติบุคคล หรือผู้ถือหุ้นในนิติบุคคลกับนิติบุคคลนั้น แยกต่างหากจากกัน อีกทั้ง ศาลปกครองสูงสุดได้มี คำพิพากษาว่า ผู้เช่าโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง อย่างอื่น ซึ่งได้ชำระค่าภาษีโรงเรือนและที่ดินให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากจะถือว่าเป็น ผู้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดินให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คงเป็นแต่เพียงผู้เสียภาษีโรงเรือน และที่ดิน ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามสัญญาเช่าเท่านั้น หากอาจถือได้ว่าเป็นผู้เสียภาษี ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินไม่ ในกรณีที่ผู้เช่า โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นได้นำค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน ไปชำระต่อเจ้าพนักงานเก็บภาษี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยตนเองก็คงเป็นแต่เพียงการชำระค่าภาษี แทนเจ้าของโรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ผู้ให้เช่าและในนามของผู้ให้เช่า ซึ่งในสายตาของกฎหมายแล้วถือว่า ผู้ให้เช่าเป็นผู้ชำระค่าภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น^๔ ดังนั้น ผู้เสียภาษีตามกฎหมาย ว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในฐานะผู้เช่า ไม่ถือว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น

(๔) คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนด

กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นได้ บัญญัติกำหนดให้ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยการ จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ด้วย

^๔ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๔/๒๕๕๒

๑.๑.๒.๒ คุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง^๙

(๒) สำเร็จการศึกษาในระดับที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดหรือเคยดำรงตำแหน่งบางประเภทมาก่อน

ในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หากไม่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าต้องเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา^{๑๐}

ในกรณีของเทศบาล ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หากไม่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าต้องเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกรัฐสภา^{๑๑}

ในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หากไม่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าต้องเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา^{๑๒}

^๙ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕/๑ (๑) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๔๘ เบญจ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘/๑

^{๑๐} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕/๑ (๒)

^{๑๑} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๔๘ เบญจ (๒)

^{๑๒} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘/๑ (๒)

๑.๑.๓ ลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่น

ลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นได้มีกรบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่อาจพิจารณาแยกได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑.๑.๓.๑ ลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑.๑.๓.๒ ลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ซึ่งการจะพิจารณาว่าบุคคลใดมีลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือไม่ ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งสองฉบับประกอบกัน

๑.๑.๓.๑ ลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕^{๑๓} ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ดังนี้

- (๑) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (๒) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๓๔ (๑) (๒) หรือ (๔) ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งได้แก่

(๓.๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๓.๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

^{๑๓} พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕

ภิกษุ สามเณร หมายถึง ภิกษุและสามเณรในศาสนาพุทธ ส่วนนักพรต นักบวชหมายถึง นักพรต นักบวชในศาสนาอื่นเช่น บาทหลวงในคริสต์ศาสนา และแม่ชีในศาสนาพุทธถือเป็นนักบวชด้วยเช่นกัน^{๑๔} ส่วนอิม่าม คอเต็บ บิหลันในศาสนาอิสลาม ไม่ถือเป็นนักพรตหรือนักบวช^{๑๕}

(๓.๓) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายศาล

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปและได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๖) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ไม่ว่าจะได้รับโทษหรือไม่ โดยได้พ้นโทษหรือต้องคำพิพากษามายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี

(๗) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๘) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๙) เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี มายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง

(๑๐) อยู่ในระหว่างเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา ๓๗ หรือตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

^{๑๔} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ ๑๕๔๔/๒๕๕๖ เรื่องเสรีจที่ ๑๓๔/๒๕๔๓ และเรื่องเสรีจที่ ๑๕๔/๒๕๒๒

^{๑๕} พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑ วรรคสอง

(๑๑) เคยถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมายังไม่ถึงหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งอันเนื่องมาจากการกระทำการโดยไม่สุจริต ตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต

(๑๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๑๓) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

(๑๔) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๑๕) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(๑๖) เป็นกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๑๗) ลักษณะอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นได้บัญญัติกำหนดให้ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ด้วย

๑.๑.๓.๒ ลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้บัญญัติเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นไว้โดยกำหนดให้บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการหรือที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง^{๑๖}

นอกจากนั้น ในกรณีของเทศบาล บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีจะต้องไม่เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งถูกให้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ^{๑๗} และในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องไม่มีพฤติกรรมในทางทุจริตอีกด้วย^{๑๘}

^{๑๖} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕/๑ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ เบญจ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘/๑ (๓)

^{๑๗} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ เบญจ (๔)

^{๑๘} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘/๑ (๓)

๑.๒

ที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่น

โดยทั่วไป ที่มา วาระการดำรงตำแหน่ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบของไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเป็นเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีก็มีความแตกต่างกันบ้างเนื่องจากลักษณะเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ในที่นี้จะแยกการศึกษาพิจารณาออกเป็น ๓ หัวข้อ คือ

- ๑.๒.๑ ที่มาและวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่น
- ๑.๒.๒ คุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่น
- ๑.๒.๓ ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่น

๑.๒.๑ ที่มาและวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่น

สภาท้องถิ่นประกอบด้วยสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น^{๑๙} โดยมีกำหนดอายุของสภาท้องถิ่นมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง^{๒๐}

สำหรับกรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวนสมาชิกสภาให้ถือเอาเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร จังหวัดใดมีราษฎรไม่เกินห้าแสนคน ให้มีสมาชิกสภาได้สี่สิบสี่คน จังหวัดใดมีราษฎรเกินห้าแสนคนแต่ไม่เกินหนึ่งล้านคนให้มีสมาชิกสภาได้สามสิบคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งล้านคนแต่ไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนคนให้มีสมาชิกสภาได้สามสิบหกคน และจังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งล้านห้าแสนคนให้มีสมาชิกสภาได้สี่สิบสองคน และจังหวัดใดมีราษฎรเกินสองล้านคนขึ้นไปให้มีสมาชิกสภาได้สี่สิบแปดคน^{๒๑}

สำหรับกรณีเทศบาล จำนวนสมาชิกสภาขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาลนั้น ๆ กล่าวคือ ถ้าเป็นสภาเทศบาลตำบลประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน ถ้าเป็นสภาเทศบาลเมืองประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน และถ้าเป็นสภาเทศบาลนครประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน^{๒๒}

สำหรับกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนสมาชิกสภาขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กล่าวคือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาจำนวนหมู่บ้านละสองคน หากในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านก็ให้มีสมาชิกสภาจำนวนหกคน และหากมีเพียงสองหมู่บ้านก็ให้มีสมาชิกสภาจำนวนหมู่บ้านละสามคน^{๒๓}

^{๑๙} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๕ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสาม

^{๒๐} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๖ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๕ วรรคสี่

^{๒๑} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙ วรรคสาม

^{๒๒} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๕

^{๒๓} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

๑.๒.๒ คุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่น

คุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่นได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยอาจแยกพิจารณาแยกได้เป็น ๒ ส่วน คือ ๑.๒.๒.๑ คุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ๑.๒.๒.๒ คุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการจะพิจารณาว่าบุคคลใดมีคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือไม่ ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งสองฉบับประกอบกัน

๑.๒.๒.๑ คุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นไว้เช่นเดียวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในหัวข้อ ๑.๑.๒.๑ ดังนั้น คุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจึงเป็นเช่นเดียวกับคุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในกรณีคุณสมบัติเกี่ยวกับอายุของสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้น เมื่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๔ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (๑) ... (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดบัญญัติเกี่ยวกับอายุของสมาชิกสภาท้องถิ่นไว้เป็นอย่างอื่นเหมือนดังเช่นกรณีของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นจึงต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งตามที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ บัญญัติกำหนดไว้

๑.๒.๒.๒ คุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด^{๒๔} และเทศบาล^{๒๕} ไม่มีบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาลเพิ่มเติมจากกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแต่อย่างใด แต่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ได้บัญญัติกรณีคุณสมบัติเกี่ยวกับการมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของที่มาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยิ่งขึ้น กล่าวคือ กฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติกำหนดให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านของตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีจนถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง^{๒๖}

^{๒๔} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐

^{๒๕} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

^{๒๖} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ทวิ (๑)

๑.๒.๓ ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่น

ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่อาจพิจารณาแยกได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑.๒.๓.๑ ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑.๒.๓.๒ ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ซึ่งการจะพิจารณาว่าบุคคลใดมีลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือไม่ ต้องพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งสองฉบับประกอบกัน

๑.๒.๓.๑ ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นไว้เช่นเดียวกับลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในหัวข้อ ๑.๑.๓.๑ ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจึงเป็นเช่นเดียวกับลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑.๒.๓.๒ ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบได้บัญญัติกำหนดลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นไว้ด้วย โดยบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะทั้งที่คล้ายคลึงกันและที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการหรือที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง^{๒๗} สำหรับเทศบาล ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษาหรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง^{๒๘} ต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลนั้นเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาลนั้น หรือที่เทศบาลนั้นจะกระทำ^{๒๙} ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษาหรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับสภาตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง^{๓๐}

^{๒๗} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙ วรรคสอง

^{๒๘} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๑๕ วรรคสอง

^{๒๙} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๑๘ ทวิ

^{๓๐} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ทวิ (๒)

เงินเดือน ค่าตอบแทน การลา และสิทธิประโยชน์อื่น ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

โดยทั่วไป เมื่อบุคคลใดปฏิบัติงานให้แก่องค์กรใดก็ตาม บุคคลนั้นก็ควรที่จะได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้กระทำไป ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการส่งเสริมขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งในการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นก็เช่นกัน เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งและเข้ารับการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นก็จะมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ตามที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ ซึ่งเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานและสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นเงินก็จะเบิกจ่ายจากเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นจำนวนและตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ในส่วนนี้จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานและสิทธิประโยชน์อื่นของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่และดำรงตำแหน่ง โดยแยกการทำความเข้าใจออกเป็น ๓ หัวข้อใหญ่ ดังนี้

- ๒.๑ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
- ๒.๒ สิทธิการลาของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
- ๒.๓ สิทธิประโยชน์อื่น ๆ ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

๒.๑

เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นจะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานตามจำนวนและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้^{๓๑} โดยจะมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานตั้งแต่วันเลือกตั้ง โดยในส่วนของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น จะแตกต่างกันไปในแต่ละเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับรายได้ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ๆ กล่าวคือ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลใด มีรายได้สูง เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ก็จะมีจำนวนสูงไปด้วย ซึ่งรายได้ของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่นำมาใช้ในการคำนวณเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น หมายถึง รายได้ตามงบการเงินประจำปี (งบแสดงผลการดำเนินงานที่จ่ายจากเงินรายรับ) ของปีงบประมาณที่แล้วมา โดยไม่รวมเงินกู้ เงินสะสม และเงินอุดหนุนทุกประเภท ในหัวข้อนี้จะแยกการศึกษาออกเป็น ๒ กรณี คือ

๒.๑.๑ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่น

๒.๑.๒ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาท้องถิ่น

^{๓๑} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินเดือนและค่าตอบแทนนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ปรึกษานายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรรมการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๔ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๗) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินเดือน เงินค่าตอบแทน และประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล เลขานุการนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และการจ่ายค่าเบี้ยประชุมกรรมการสภาเทศบาล พ.ศ. ๒๕๕๔ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๗) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินค่าตอบแทนนายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๕๔ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๗)

๒.๑.๑ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่น

ผู้บริหารท้องถิ่นจะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานอันประกอบด้วยเงิน ๓ ประเภท คือ เงินเดือน เงินค่าตอบแทนประจำตำแหน่ง และเงินค่าตอบแทนพิเศษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑.๑.๑ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วย เงินเดือนในอัตราเดือนละ ๕๕,๕๓๐ บาท เงินค่าตอบแทนประจำตำแหน่งในอัตราเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท และเงินค่าตอบแทนพิเศษในอัตราเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่ได้รับทั้งสิ้นจำนวนเดือนละ ๗๕,๕๓๐ บาท

๒.๑.๑.๒ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรี

กรณีเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีจะมีความแตกต่างจากกรณีของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด กล่าวคือ นายกเทศมนตรีจะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วย เงินเดือน เงินค่าตอบแทนประจำตำแหน่ง และเงินค่าตอบแทนพิเศษเป็นรายเดือน แต่อัตราจำนวนเงินค่าตอบแทนดังกล่าว จะเป็นจำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับรายได้ของเทศบาลนั้น ๆ ซึ่งรายได้ของเทศบาลที่นำมากำหนดจำนวนเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีแยกออกเป็นจำนวนตั้งแต่ไม่เกิน ๑ ล้านบาท จนถึงเกิน ๓๐๐ ล้านบาท โดยนายกเทศมนตรีจะได้รับเงินเดือนในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๑๐,๐๘๐ บาท จนถึง ๕๕,๕๓๐ บาท เงินค่าตอบแทนประจำตำแหน่งในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๒,๑๐๐ บาท จนถึง ๑๐,๐๐๐ บาท เงินค่าตอบแทนพิเศษในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๒,๑๐๐ บาท จนถึง ๑๐,๐๐๐ บาท เช่น กรณีเทศบาลที่มีรายได้ไม่เกิน ๑ ล้านบาท นายกเทศมนตรีจะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยเงินเดือนในอัตราเดือนละ ๑๐,๐๘๐ บาท เงินค่าตอบแทนประจำตำแหน่งในอัตราเดือนละ

๒,๑๐๐ บาท และเงินค่าตอบแทนพิเศษในอัตราเดือนละ ๒,๑๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่ได้รับทั้งสิ้นจำนวนเดือนละ ๑๔,๒๔๐ บาท ในขณะที่เทศบาลที่มีรายได้เกิน ๑๐ ล้านบาท ถึง ๒๕ ล้านบาท นายกเทศมนตรีจะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วยเงินเดือนในอัตราเดือนละ ๒๗,๖๐๐ บาท เงินตอบแทนประจำตำแหน่งในอัตราเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท และเงินค่าตอบแทนพิเศษในอัตราเดือนละ ๔,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินจำนวน ๓๕,๖๐๐ บาท และเทศบาลที่มีรายได้เกิน ๓๐๐ ล้านบาท นายกเทศมนตรีจะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วยเงินเดือนในอัตราเดือนละ ๕๕,๕๓๐ บาท เงินค่าตอบแทนประจำตำแหน่งในอัตราเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท และเงินค่าตอบแทนพิเศษในอัตราเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่ได้รับทั้งสิ้นจำนวน ๗๕,๕๓๐ บาท

๒.๑.๑ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาท้องถิ่น

สมาชิกสภาท้องถิ่นจะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานเป็นเงินค่าตอบแทนรายเดือน ตามจำนวนที่แตกต่างกันไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ ดังนี้

๒.๑.๒.๑ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

โดยทั่วไป สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานเป็นเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละ ๑๙,๔๔๐ บาท ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดผู้ที่ได้รับเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้เป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะได้รับค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในอัตราเดือนละ ๓๐,๕๔๐ บาท และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้รับเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะได้รับค่าตอบแทนรายเดือน ในตำแหน่งรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในอัตราเดือนละ ๒๔,๙๙๐ บาท โดยเมื่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนสำหรับตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว จะไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือน สำหรับตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีก

นอกจากนั้น ในส่วนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ได้รับการเลือกจากสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้เป็นคณะกรรมการสามัญ หรือคณะกรรมการสามัญประจำสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนประเภทค่าเบี้ยประชุมรายครั้งเฉพาะครั้งที่มาประชุม ในอัตราครั้งละสองร้อยห้าสิบบาท สำหรับประธานกรรมการของแต่ละคณะให้ได้รับเบี้ยประชุมเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งในสี่ของอัตราเบี้ยประชุมดังกล่าว แต่ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวประชุมกันในวันเดียวมากกว่าหนึ่งครั้งให้ได้รับเบี้ยประชุมเพียงครั้งเดียว

๒.๑.๒.๒ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาเทศบาล

สมาชิกสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานเป็นเงินค่าตอบแทนรายเดือน แต่จำนวนเงินที่จะได้รับเป็นเงินจำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับรายได้ของเทศบาลนั้น ๆ ซึ่งรายได้ของเทศบาลที่นำมากำหนดจำนวนเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาเทศบาลอาจแยกออกเป็นจำนวนตั้งแต่ไม่เกิน ๑ ล้านบาท จนถึงเกิน ๓๐๐ ล้านบาท โดยสมาชิกสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๓,๕๒๐ บาท จนถึง ๑๙,๔๔๐ บาท เช่น กรณีเทศบาลที่มีรายได้ไม่เกิน ๑ ล้านบาท สมาชิกสภาท้องถิ่นจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละ ๓,๕๒๐ บาท ในขณะที่เทศบาลที่มีรายได้เกิน ๑๐ ล้านบาท ถึง ๒๕ ล้านบาท สมาชิกสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละ ๙,๖๖๐ บาท และเทศบาลที่มีรายได้เกิน ๓๐๐ ล้านบาท สมาชิกสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละ ๑๙,๔๔๐ บาท

ส่วนสมาชิกสภาเทศบาล ที่ได้รับเลือกจากสภาเทศบาลให้เป็นประธานสภาเทศบาลจะได้รับค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาเทศบาลในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๕,๕๒๐ บาท จนถึง ๓๐,๕๔๐ บาท เช่น กรณีเทศบาลที่มีรายได้ไม่เกิน ๑ ล้านบาท ประธานสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาเทศบาลในอัตราเดือนละ ๓,๕๒๐ บาท ในขณะที่เทศบาลที่มีรายได้เกิน ๑๐ ล้านบาท ถึง ๒๕ ล้านบาท ประธานสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาเทศบาลในอัตราเดือนละ ๑๕,๑๘๐ บาท และเทศบาลที่มีรายได้เกิน ๓๐๐ ล้านบาท ประธานสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาเทศบาลในอัตราเดือนละ ๓๐,๕๔๐ บาท

สำหรับสมาชิกสภาเทศบาล ที่ได้รับเลือกจากสภาเทศบาลให้เป็นรองประธานสภาเทศบาลจะได้รับค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งรองประธานสภาเทศบาลในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๔,๕๓๐ บาท จนถึง ๒๔,๙๙๐ บาท เช่น กรณีเทศบาลที่มีรายได้ไม่เกิน ๑ ล้านบาท รองประธานสภาเทศบาล จะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งรองประธานสภาเทศบาลในอัตราเดือนละ ๔,๕๓๐ บาท ในขณะที่เทศบาลที่มีรายได้เกิน ๑๐ ล้านบาท ถึง ๒๕ ล้านบาท รองประธานสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งรองประธานสภาเทศบาลในอัตราเดือนละ ๑๒,๔๒๐ บาท และเทศบาลที่มีรายได้เกิน ๓๐๐ ล้านบาท

รองประธานสภาเทศบาลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งรองประธานสภาเทศบาล ในอัตราเดือนละ ๒๔,๙๙๐ บาท

เมื่อประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาลได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนสำหรับตำแหน่งนั้นแล้ว จะไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนสำหรับตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีก

นอกจากนั้น สมาชิกสภาเทศบาลที่ได้รับเลือกจากสภาเทศบาลให้เป็นคณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการสามัญประจำสภาเทศบาลมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนประเภทค่าเบี้ยประชุมรายครั้ง เฉพาะครั้งที่มาประชุมครั้งละสองร้อยห้าสิบบาท สำหรับประธานกรรมการของแต่ละคณะให้ได้รับเบี้ยประชุมเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งในสี่ของอัตราเบี้ยประชุมดังกล่าว

๒.๑.๒.๓ เงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะได้รับเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานเป็นเงินค่าตอบแทนเป็นรายเดือน แต่จำนวนเงินที่จะได้รับเป็นเงินจำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ๆ ซึ่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่นำมากำหนดจำนวนเงินค่าตอบแทนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแยกออกเป็นจำนวนตั้งแต่ไม่เกิน ๕ ล้านบาท จนถึงเกิน ๕ ล้านบาท โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๖,๖๓๐ บาท จนถึง ๗,๙๒๐ บาท เช่น กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่เกิน ๕ ล้านบาท สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละ ๖,๖๓๐ บาท ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน ๑๐ ล้านบาท ถึง ๒๕ ล้านบาท สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละ ๗,๒๐๐ บาท และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน ๕๐ ล้านบาท สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในอัตราเดือนละ ๗,๙๒๐ บาท

ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเลือกจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๑๐,๔๒๐ บาท จนถึง ๑๒,๑๔๐ บาท เช่น กรณีเทศบาลที่มีรายได้ไม่เกิน ๑ ล้านบาท

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอัตราเดือนละ ๑๐,๔๒๐ บาท ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่เกิน ๑๐ ล้านบาท ถึง ๒๕ ล้านบาท ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอัตราเดือนละ ๑๑,๒๒๐ บาท และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน ๕๐ ล้านบาท ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอัตราเดือนละ ๑๒,๑๔๐ บาท

ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเลือกจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอัตราเดือนละตั้งแต่ ๘,๕๓๐ บาท จนถึง ๙,๙๓๐ บาท เช่น กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่เกิน ๑ ล้านบาท รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอัตราเดือนละ ๘,๕๓๐ บาท ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน ๑๐ ล้านบาท ถึง ๒๕ ล้านบาท รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอัตราเดือนละ ๙,๑๘๐ บาท และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้เกิน ๕๐ ล้านบาท รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนในตำแหน่งรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในอัตราเดือนละ ๙,๙๓๐ บาท

เมื่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนสำหรับตำแหน่งนั้นแล้ว จะไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนรายเดือนสำหรับตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอีก

๒.๒ สิทธิการลาของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นเข้าปฏิบัติหน้าที่แล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นสามารถใช้สิทธิลาได้ โดยเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลาของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ในหัวข้อนี้อาจแยกการศึกษาสิทธิการลาของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นออกได้เป็น ๓ ส่วน คือ

๒.๒.๑ ประเภทและหลักเกณฑ์การลา

๒.๒.๒ วิธีการนับวันลา

๒.๒.๓ ผู้มีอำนาจอนุญาตให้ลา

๒.๒.๑ ประเภทและหลักเกณฑ์การลา

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นสามารถใช้สิทธิลาได้ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑.๑ การลาป่วย

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประสงค์จะลาป่วยเพื่อรักษาตัว ให้เสนอใบลาก่อนหรือในวันทีลา เว้นแต่ในกรณีจำเป็น จะเสนอหรือจัดส่งใบลาในวันแรกที่มาปฏิบัติงานก็ได้ ในกรณีมีอาการป่วยจนไม่สามารถจะลงชื่อในใบลาได้ จะให้ผู้อื่นลาแทนก็ได้ แต่เมื่อสามารถลงชื่อได้แล้วให้รีบเสนอหรือจัดส่งใบลาโดยเร็ว^{๓๒}

การลาป่วยตั้งแต่สิบห้าวันขึ้นไป ต้องมีใบรับรองแพทย์ของแพทย์ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแนบกับใบลา อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาอนุญาต แม้การลาที่ไม่ถึงกำหนดระยะเวลาซึ่งจะต้องมีใบรับรองแพทย์ดังกล่าว ถ้าผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตเห็นสมควรจะให้มีใบรับรองแพทย์ หรือสั่งให้ผู้ลาไปรับการตรวจจากแพทย์ประกอบการพิจารณาอนุญาตก็ได้^{๓๓}

^{๓๒} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลาของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘

^{๓๓} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลาของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘ และข้อ ๑๐

๒.๒.๑.๑ การลากิจส่วนตัวและการลาพักผ่อน

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประสงค์จะลากิจส่วนตัวหรือลาพักผ่อนต้องได้รับอนุญาตก่อนจึงหยุดงานได้ เว้นแต่การลากิจส่วนตัวนั้นมีเหตุจำเป็นและไม่สามารถรอรับการอนุญาตได้ทันทีจะเสนอใบลาแล้วหยุดงานก็ได้ แต่จะต้องรีบชี้แจงเหตุผลให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตทราบโดยเร็ว

๒.๒.๑.๓ การลาคลอดบุตร

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประสงค์จะลาคลอดบุตร ให้เสนอหรือจัดส่งใบลาก่อนหรือในวันทีลา เว้นแต่ไม่สามารถจะลงชื่อในใบลาได้จะให้ผู้อื่นลาแทนก็ได้ แต่เมื่อสามารถลงชื่อได้แล้วให้เสนอหรือจัดส่งใบลาโดยเร็ว และมีสิทธิลาคลอดบุตรโดยได้รับเงินค่าป่วยการครั้งหนึ่งได้เก้าสิบวัน โดยไม่ต้องมีใบรับรองแพทย์

๒.๒.๑.๔ การลาเข้ารับการเตรียมพล

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ได้รับหมายเรียกเข้ารับการเตรียมพลให้ยื่นใบลาต่อผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่ได้รับหมายเรียกเข้ารับการเตรียมพลเป็นต้นไป และให้ไปเข้ารับการเตรียมพลตามวัน เวลาในหมายนั้นโดยไม่ต้องรอคำสั่งอนุญาตแต่อย่างใด และเมื่อพ้นจากการเข้ารับการเตรียมพลแล้วและยังคงอยู่ในตำแหน่งตามวาระให้รับรายงานตัวต่อผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาต

๒.๒.๑.๕ การลาไปต่างประเทศ

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประสงค์จะลาไปต่างประเทศไม่ว่ากรณีใดให้เสนอผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตพร้อมทั้งเหตุผลและความจำเป็นประกอบกับการประเมินความคุ้มค่าเพื่อสนับสนุนการพิจารณา และให้ผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งอนุญาตตามที่เห็นสมควร

๒.๒.๑.๖ การลาประเภทอื่นๆ

สำหรับการลาประเภทอื่นๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นให้นำระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๒.๒ วิธีการนับวันลา

การนับวันลาให้นับต่อเนื่องกันโดยนับวันหยุดราชการที่อยู่ในระหว่างวันลาประเภทเดียวกันรวมเป็นวันลาด้วย เว้นแต่การนับเพื่อประโยชน์ในการคำนวณวันลาสำหรับวันลาป่วยที่มีไข้ วันลาป่วยเนื่องจากผู้ันั้นได้รับอันตรายหรือการป่วยเจ็บเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่ วันลากิจส่วนตัว และวันลาพักผ่อนให้นับเฉพาะวันทำการ^{๓๔} การลาในลักษณะอย่างเดียวกันซึ่งมีระยะเวลาต่อเนื่องกันให้นับเป็นการลาครั้งหนึ่ง^{๓๕}

การลาของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น หากได้ดำเนินการโดยชอบด้วยระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ถือเป็นวันปฏิบัติงาน และการจ่ายเงินค่าป่วยการหรือค่าตอบแทนให้แก่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหากมีวันปฏิบัติงานตั้งแต่ยี่สิบวันขึ้นไป ให้จ่ายเงินค่าป่วยการหรือเงินค่าตอบแทนเต็มเดือน แต่ถ้ามีวันปฏิบัติงานน้อยกว่ายี่สิบวันให้จ่ายเงินค่าป่วยการหรือเงินค่าตอบแทนลดลงตามส่วน

^{๓๔} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลาของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๕

^{๓๕} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลาของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๗

๒.๒.๓ ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตการลา

สำหรับการลาประเภทต่าง ๆ ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง กล่าวคือ โดยทั่วไป ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตการลาของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีนคร นายกเทศมนตรีเมือง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประธานสภาเทศบาลนคร และประธานสภาเทศบาลเมือง ส่วนนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตการลาของนายกเทศมนตรีตำบล ประธานสภาเทศบาลตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วแต่กรณี สำหรับประธานสภาท้องถิ่นจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตการลาของสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท^{๓๖}

อย่างไรก็ดี ในส่วนของการลาไปต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาต จะมีความแตกต่างไปจากการลาประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมา กล่าวคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตการลาไปต่างประเทศของทั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดก็ตาม^{๓๗}

^{๓๖} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลาของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๐

^{๓๗} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการลาของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๔

๒.๒

สิทธิประโยชน์อื่นๆ ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

นอกจากเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นยังมีสิทธิที่จะได้รับสวัสดิการหรือประโยชน์อื่นๆ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ดังนี้

- ๒.๓.๑ สิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสำหรับตนเองและบุคคลในครอบครัว
- ๒.๓.๒ สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
- ๒.๓.๓ สิทธิที่จะได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ
- ๒.๓.๔ สิทธิที่จะขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

๒.๓.๑ สิทธิที่จะได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสำหรับตนเองและครอบครัว

ตามกฎหมายว่าด้วย เงินสวัสดิการรักษาพยาบาลของพนักงานส่วนท้องถิ่น^{๓๘} ผู้บริหารท้องถิ่น กล่าวคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นผู้มีสิทธิจะได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสำหรับตนเองและบุคคลในครอบครัวกรณีการเข้ารับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด แต่สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดและไม่ว่าจะได้รับเลือกเป็นประธานสภาท้องถิ่นหรือรองประธานสภาท้องถิ่นหรือไม่ใช่ผู้มีสิทธิที่จะได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลสำหรับตนเองและบุคคลในครอบครัว

^{๓๘} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการรักษาพยาบาลของพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๔

ในส่วนของบุคคลในครอบครัวที่ผู้บริหารท้องถิ่นสามารถใช้สิทธิเบิกค่ารักษาพยาบาลได้นั้น ได้แก่ บุคคลสามประเภท กล่าวคือ ประเภทที่หนึ่ง บุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้มีสิทธิซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือบรรลุนิติภาวะแล้วแต่เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู แต่ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมหรือบุตรซึ่งได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น ประเภทที่สอง คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย ประเภทที่สาม บิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ในส่วนของบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นสามารถใช้สิทธิได้เพียงคนที่หนึ่งถึงคนที่สามเท่านั้น^{๙๙}

๒.๓.๒ สิทธิที่จะได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร

ตามกฎหมายว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรพนักงานส่วนท้องถิ่น^{๑๐๐} ผู้บริหารท้องถิ่น กล่าวคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร^{๑๐๑} ซึ่งบุตรที่ผู้บริหารท้องถิ่นจะขอใช้สิทธิดังกล่าวต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายและมีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปี ในวันที่ ๑ พฤษภาคมของทุกปี แต่ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมหรือบุตรซึ่งบิดามารดาได้ยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่น โดยมีสิทธิได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรได้เพียงคนที่หนึ่งถึงคนที่สามเท่านั้น^{๑๐๒} ส่วนสมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดและไม่ว่าจะได้รับเลือกเป็นประธานสภาท้องถิ่นหรือรองประธานสภาท้องถิ่นหรือไม่ใช่ผู้มีสิทธิที่จะได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร

^{๙๙} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการรักษาพยาบาลของพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๐

^{๑๐๐} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๑ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๙)

^{๑๐๑} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๑ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๙) ข้อ ๔ และข้อ ๖

^{๑๐๒} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๑ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๙) ข้อ ๔ และข้อ ๗ และหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๙.๗/ว ๕๖ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๘

๒.๓.๓ สิทธิที่จะได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเดินทางไปราชการย่อมมีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการได้ตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น^{๔๓} โดยกรณีเดินทางไปราชการทั่วไปนั้น สิทธิที่จะได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ได้รับอนุมัติให้เดินทางไปราชการ

สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติให้เดินทางไปราชการนั้น ในกรณีการเดินทางไปราชการของผู้บริหารท้องถิ่นและประธานสภาท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด และกรณีขออนุมัติเดินทางไปราชการต่างประเทศ ต้องขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดล่วงหน้าก่อนเดินทางไปราชการไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และผู้ว่าราชการจังหวัดต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับแจ้ง หากพิจารณาไม่อนุมัติให้แจ้งเหตุผลการไม่อนุมัติด้วย และผู้บริหารท้องถิ่นหรือประธานสภาท้องถิ่นสามารถอุทธรณ์คำสั่งได้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และในกรณีการเดินทางไปราชการของสมาชิกสภาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติให้เดินทางไปราชการได้แก่ ประธานสภาท้องถิ่นโดยต้องมีคำรับรองจากผู้บริหารท้องถิ่นว่ามีงบประมาณเพียงพอที่จะเบิกจ่ายได้^{๔๔}

การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้น ได้มีการกำหนดเทียบตำแหน่งเพื่อประโยชน์ในการเบิกค่าใช้จ่ายไว้^{๔๕} กล่าวคือ กรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น สำหรับประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเทียบเท่าตำแหน่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๙ ส่วนรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทียบเท่าตำแหน่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๘ และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทียบเท่าตำแหน่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๗ กรณีของเทศบาล สำหรับประธาน

^{๔๓} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๔๔} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๘

^{๔๕} หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๘๐๘.๒/ว ๒๐๙๒ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ เรื่อง การกำหนดเทียบตำแหน่งเพื่อประโยชน์ในการเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ

สภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีเทียบเท่าตำแหน่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๙ ส่วนรองประธานสภาเทศบาล เทียบเท่าตำแหน่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๘ และสมาชิกสภาเทศบาล เทียบเท่าตำแหน่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๗ และกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เทียบเท่าตำแหน่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๘ ส่วนรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เทียบเท่าตำแหน่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๗ และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเทียบเท่าเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับ ๖

๒.๓.๔ สิทธิที่จะขอรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ^{๔๖}

ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นมีสิทธิขอรับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนด เช่น กรณีขอครั้งแรก ต้องดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า ๓ ปี และกรณีเลื่อนชั้นตราต้องดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งหรือหลายตำแหน่งติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๓ ปี หรือดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งหรือหลายตำแหน่งรวมกันไม่น้อยกว่า ๕ ปี

^{๔๖} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือกและเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย พ.ศ. ๒๕๓๖ บัญชี ๑๒

การพ้นจากตำแหน่ง ของผู้บริหารท้องถิ่น และการสิ้นสุดสมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาท้องถิ่น

เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรงแล้วก็จะดำรงตำแหน่งไปจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งตามเหตุแห่งการพ้นตำแหน่ง หรือสิ้นสุดสมาชิกภาพตามที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ กำหนดไว้ซึ่งมีอยู่หลายประการ เช่น ครบกำหนดวาระ ตาย ลาออก ผู้มีอำนาจกำกับดูแลวินิจฉัยหรือมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งหรือสิ้นสุดสมาชิกภาพ เป็นต้น และเมื่อผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งหรือสิ้นสุดสมาชิกภาพแล้ว คณะกรรมการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นดำรงตำแหน่งครบวาระหรือภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นใดนอกจากครบวาระ เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นจะเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ก็ได้^{๔๗}

ในส่วนนี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งหรือสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยแยกการศึกษาออกเป็น ๒ หัวข้อใหญ่ คือ

- ๓.๑ การพ้นจากตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น
- ๓.๒ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่น

^{๔๗} พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗

๓.๑ การพ้นจากตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบกำหนดกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งไว้คล้ายกัน กล่าวคือ ผู้บริหารท้องถิ่น ไม่ว่าจะป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ดี นายกเทศมนตรีก็ดี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็ดี ต้องพ้นจากตำแหน่งในกรณีดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ถึงคราวออกตามวาระ^{๔๘}

โดยทั่วไป ผู้บริหารท้องถิ่นมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง^{๔๙} ดังนั้น เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งมาครบสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นก็จะพ้นจากตำแหน่งทันที

๓.๑.๒ ตาย^{๕๐}

การที่ผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดตายหรือเสียชีวิตลงไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ก็เป็นเหตุให้ผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งไปโดยสภาพและเป็นไปตามผลของกฎหมาย

^{๔๘} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๑) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ บัญญัติ (๑) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๑)

^{๔๙} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๕/๒ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ สัตต พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๘/๒

^{๕๐} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๒) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ บัญญัติ (๒) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๒)

๓.๑.๓ ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๕๑}

ผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งเมื่อได้ยื่นหนังสือลาออกต่อผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ กรณีของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกเทศมนตรีให้ยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และกรณีของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ

ในส่วนของหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการยื่นหนังสือลาออกนั้น การยื่นหนังสือลาออกเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวของผู้ดำรงตำแหน่งที่จะขอลาออก โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ การยื่นหนังสือลาออกย่อมมีผลสมบูรณ์นับแต่เวลาที่การแสดงเจตนาไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา การยื่นหนังสือลาออกต่อบุคคลหรือเจ้าหน้าที่อื่นซึ่งมิใช่บุคคลหรือเจ้าหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ การลาออกนั้นยังไม่มีผล^{๕๒} การยื่นหนังสือลาออกโดยมิได้ระบุในใบลาออกว่าจะลาออกเมื่อใด การลาออกนั้นย่อมมีผลสมบูรณ์เมื่อได้ยื่นใบลาออกต่อบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้หรือเมื่อหนังสือลาออกนั้นได้ลงรับในทะเบียนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณแล้ว^{๕๓} และผู้ยื่นหนังสือลาออกอาจกำหนดในหนังสือขอลาออกให้การลาออกของตนมีผลในวันเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้ และการลาออกย่อมสมบูรณ์เมื่อถึงวันเวลาที่กำหนดไว้ นั้น แต่ในกรณีที่เขียนใบลาออกโดยระบุเงื่อนไขไว้ว่า “ถ้าได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ให้ใบลาออกมีผลบังคับใช้แต่ถ้าไม่ได้รับเลือกตั้งก็ให้ใบลาออกเป็นอันพับไป” เป็นการลาออกโดยมีเงื่อนไข ถือไม่ได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาลาออกที่สมบูรณ์ เพราะเป็นการไม่แน่นอน สิ้นสุดแล้วแต่เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า เงื่อนไขนี้จึงไม่มีผลใช้บังคับ^{๕๔} หนังสือลาออกที่ระบุวันเวลาที่ขอลาออกไว้และได้รับการอนุมัติแล้ว ภายหลังผู้ขอลาออกอาจขอยกเลิกการลาออกก่อนถึงกำหนดวันเวลาที่ได้ระบุไว้ก็ได้^{๕๕}

^{๕๑} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๓) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ (๓) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๓)

^{๕๒} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๗๙๔/๒๕๕๒

^{๕๓} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๐๖/๒๕๒๓

^{๕๔} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๒๖๖/๒๕๒๙

^{๕๕} ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๗๖๔/๒๕๔๑

๓.๑.๕ ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมาย

กำหนด^{๕๖}

คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นได้มีการบัญญัติไว้ทั้งในกฎหมายว่าด้วยเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งการจะพิจารณาว่า ผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ จะต้องพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวประกอบกัน และในกรณีที่มีข้อสงสัยว่าผู้บริหารท้องถิ่นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ให้ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว กล่าวคือ ในกรณีของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกเทศมนตรีให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อำนวยการวินิจฉัย และในกรณีของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้นายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย และคำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอดังกล่าว แล้วแต่กรณีเป็นที่สุด และการที่กฎหมายกำหนดให้คำวินิจฉัยของผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกรณีนี้เป็นที่สุดท้ายนั้น ไม่ได้หมายความว่าถึงขนาดที่จะทำให้ผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากคำวินิจฉัยดังกล่าว ไม่สามารถโต้แย้งคัดค้านวินิจฉัยได้อีกแต่อย่างใด แต่เป็นผลเพียงให้คำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นที่สุดในฝ่ายบริหาร และผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายยังคงสามารถโต้แย้งคัดค้านคำวินิจฉัยดังกล่าวได้โดยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยไม่จำเป็นต้องยื่นอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองอีกเท่านั้น

กรณีพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเรียกปรับเงินเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อตอบแทนการเปิดกรอบตำแหน่งเจ้าหน้าที่และขอใช้บัญชีผู้สอบแข่งขันเป็นพนักงานส่วนตำบลของ ก.อบต.จังหวัดเพื่อรองรับการบรรจุแต่งตั้งบุคคลเป็นพนักงานส่วนตำบล เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นพฤติกรรมในทางทุจริต อันมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๘/๑ (๓) แห่ง พระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗^{๕๗}

^{๕๖} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๔) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ (๔) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๔)

^{๕๗} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๙๕/๒๕๕๖

๓.๑.๕ กระทำการฝ่าฝืนในเรื่องที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้^{๕๘}

กรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากกระทำการฝ่าฝืนในเรื่องที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้ นั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจแยกได้เป็น ๒ กรณี คือ

กรณีแรก ห้ามมิให้ผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เว้นแต่ตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

กรณีที่สอง ห้ามมิให้รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ เป็นพิเศษจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ นอกเหนือไปจากที่หน่วยงานดังกล่าวปฏิบัติกับบุคคลในธุรกิจการทำงานตามปกติ

ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่าผู้บริหารท้องถิ่นกระทำการฝ่าฝืนในเรื่องที่กฎหมายกำหนดห้ามดังกล่าวไว้หรือไม่ให้ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว กล่าวคือ ในกรณีของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกเทศมนตรีให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย และในกรณีของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้นายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย และคำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอดังกล่าว แล้วแต่กรณี เป็นที่สุด และผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำวินิจฉัยดังกล่าวสามารถโต้แย้งคัดค้านโดยยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยไม่จำเป็นต้องยื่นอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง

^{๕๘} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๕) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ บัญญัติ (๕) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๕)

๓.๑.๖ มีปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการพิจารณาร่าง ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพิ่มเติมระหว่างสภาท้องถิ่นกับผู้บริหารท้องถิ่น^{๕๙}

กรณี que ผู้บริหารท้องถิ่นต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากมีปัญหาความขัดแย้งในการเสนอข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพิ่มเติม นั้น เป็นกรณีที่ผู้กำกับดูแลชั้นเหนือขึ้นไป (หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล และหมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล) สั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่น (หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือนายกเทศมนตรี หรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วแต่กรณี) พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีเมื่อสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องไม่รับหลักการแห่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และผู้กำกับดูแลชั้นต้น (หมายความว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล และหมายความว่า นายอำเภอสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล) ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้งโดยแก้ไข ปรับปรุง หรือยืนยันสาระสำคัญที่บัญญัติไว้ในร่างข้อบัญญัตินั้น และผู้กำกับดูแลชั้นต้นส่งร่างข้อบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการดังกล่าวให้ผู้บริหารท้องถิ่น แล้วให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างข้อบัญญัติดังกล่าวต่อสภาท้องถิ่นภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติจากผู้กำกับดูแลชั้นต้น หากผู้บริหารท้องถิ่น ไม่เสนอร่างข้อบัญญัตินั้นต่อสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องภายในเวลาที่กำหนด ให้ผู้กำกับดูแลชั้นต้นรายงานต่อผู้กำกับดูแลชั้นเหนือขึ้นไป (หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล และหมายความว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อสั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นนั้น พ้นจากตำแหน่ง

^{๕๙} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๖) มาตรา ๕๕ วรรคห้า พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๔ บัญญัติ (๖) มาตรา ๖๒ ตรี วรรคห้า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๖) มาตรา ๘๗/๑ วรรคห้า

๓.๑.๗ ละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบหรือประพฤติตนฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่งหรือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๖๐}

หากผู้บริหารท้องถิ่นละเลยไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือประพฤติตนฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือมีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแก่ราชการ สำหรับกรณีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกเทศมนตรี ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และสำหรับกรณีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้นายอำเภอรายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้มีคำสั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี

กรณีผู้บริหารท้องถิ่นละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบหรือประพฤติตนฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่งหรือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเรียกรับเงินจากพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษเป็นการกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ อันเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่ง การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้ดุลพินิจสั่งให้พ้นจากตำแหน่งจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว^{๖๑} นายกองค์การบริหารส่วนตำบลใช้ตำแหน่งหน้าที่ที่กลั่นแกล้งพนักงานจ้างทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยการมีคำสั่งไม่ต่อสัญญาจ้างให้แก่พนักงานจ้าง จึงเป็นการมิได้บริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ จึงเป็นการละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งจึงเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว^{๖๒} นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยิงปืนในที่สาธารณะโดยไม่มีเหตุอันสมควร อันเป็นความผิดทางอาญา ถือว่าเป็นการกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย

^{๖๐} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๖) มาตรา ๓๙ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ วรรคสอง (๖) มาตรา ๓๓ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๖) มาตรา ๙๒

^{๖๑} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๔๓๗/๒๕๕๕

^{๖๒} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๖๘๒/๒๕๕๖

หรือสวัสดิภาพของประชาชนตามมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ดังนั้น การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง จึงเป็นการออกคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย^{๖๓} การที่นายกเทศมนตรีไม่ยอมดำเนินการตามมติของ คณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด (ก.ท.จ.) ทั้งที่ ก.ท.จ. ได้ตักเตือนให้ดำเนินการแก้ไขคำสั่ง ให้ถูกต้องตามกฎหมายหลายครั้ง แต่นายกเทศมนตรีเพิกเฉย และกลับมีหนังสือสอบถามถึง รายละเอียดของการลงมติของ ก.ท.จ. ในประเด็นที่มีได้เป็นสาระสำคัญ ทั้งยังยื่นเรื่องให้ ก.ท.จ. เพื่อขอปรับแผนอัตรากำล้าง ๓ ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๙ – ๒๕๕๑ โดยไม่ถูกต้อง ตามประกาศ ก.ท.จ. และสอดแทรกการกำหนดตำแหน่งให้นาย ช. ได้รับประโยชน์ ถือว่า นายกเทศมนตรีมีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามตามมติของ ก.ท.จ. โดยชัดแจ้ง พฤติการณ์ของ นายกเทศมนตรีจึงเข้าข่ายเป็นการละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรี จึงเป็นการออก คำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว^{๖๔}

๓.๑.๘ เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในสัญญา ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นคู่สัญญา หรือในกิจการที่ กระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นนั้นจะกระทำ^{๖๕}

ในกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นนั้นหรือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะกระทำอ้อมเป็นเหตุให้ผู้บริหารท้องถิ่นนั้น พ้นจากตำแหน่ง โดยในกรณีของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง สำหรับกรณีนายกเทศมนตรีผู้ว่าราชการ จังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่ ในส่วนของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอ เป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่

^{๖๓} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๖๗๐/๒๕๕๘

^{๖๔} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อบ.๒๔/๒๕๕๙

^{๖๕} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๖) มาตรา ๔๔/๓ (๓) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ บัญญัติ (๕) มาตรา ๔๘ จตุทศ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๕) มาตรา ๖๔/๒

กรณีการเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นผู้สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหรือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะกระทำ เช่น การที่นายกเทศมนตรีตำบลอนุมัติจ้าง หจก. ท. ที่มีบุตรเขยของตนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการให้ดำเนินการโครงการซ่อมแซมถนนลูกรังและหินคลุกในเขตเทศบาลตำบลโดยวิธีตกลงราคากับเทศบาลตำบล เป็นกรณีที่ได้ถือว่าได้เข้าไปมีส่วนได้เสียทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลตำบลเป็นผู้สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาลตำบลหรือที่เทศบาลตำบลจะกระทำ และต้องพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบล^{๖๖} การที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทำหนังสือขอยืมเงินงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่กลุ่มอาชีพที่มีภรรยาเป็นประธานกลุ่ม และในวันเดียวกันได้อนุมัติฎีกาเบิกจ่ายเงินยืมโดยระบบการจ่ายเงินให้ตนเอง รวมทั้งได้รับเช็คที่ส่งจ่ายตามฎีกาเบิกจ่ายเงินดังกล่าวด้วยตนเองและได้นำเงินเข้าบัญชีธนาคารในชื่อของตนเอง แต่เนื่องจากโครงการของกลุ่มอาชีพดังกล่าวเป็นโครงการที่เอื้อประโยชน์แก่ภรรยาและเครือญาติของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พฤติกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะกระทำแล้ว อันเป็นผลทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง^{๖๗}

๓.๑.๙ ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก^{๖๘}

ผู้บริหารท้องถิ่นที่ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกย่อมพ้นจากตำแหน่งไปโดยผลของกฎหมายนับตั้งแต่วันที่ต้องคำพิพากษาของศาลให้จำคุกและได้ถูกคุมขังโดยหมายศาลและการถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกนั้น หมายถึง ผู้บริหารท้องถิ่นนั้นจะต้องถูกจำคุกจริง ๆ หากกรณีเป็นแต่เพียงว่าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกผู้บริหารท้องถิ่นนั้นแต่ให้รอการลงอาญาไว้ กรณีย่อมไม่อาจถือได้ว่าเป็นเหตุให้ผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งแต่อย่างใด

^{๖๖} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๖๘/๒๕๕๕

^{๖๗} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๘๗๙/๒๕๕๙

^{๖๘} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๗) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ บัญญัติ (๗) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๗)

๓.๑.๑๐ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงถอดถอน^{๖๙}

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบัญญัติกำหนดให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถมีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งก่อนครบกำหนดตามวาระได้ โดยบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนอกจากจะมีสิทธิในการเลือกตั้งบุคคลผู้ที่จะมาเป็นผู้แทนของตนแล้ว ประชาชนยังมีสิทธิที่จะตรวจสอบกำกับติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกเข้ามาโดยมีอำนาจถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่เห็นว่าไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปด้วย กล่าวคือ เมื่อราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเห็นว่า ผู้บริหารท้องถิ่นใดไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ก็ให้ผู้บริหารท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่ง โดยการใช้สิทธิดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

กฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นบัญญัติกำหนดรายละเอียดวิธีการและหลักเกณฑ์ในการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นไว้ โดยหากประชาชนเห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดไม่สมควรดำรงตำแหน่งอีกต่อไป ก็สามารถเข้าชื่อร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นได้ โดยถือตามเกณฑ์จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง กล่าวคือ ในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เกินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คน จะต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ถ้ามีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ - ๕๐๐,๐๐๐ คน จะต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐ คน จะต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า ๒๕,๐๐๐ คน ถ้ามีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ คนขึ้นไป จะต้องมีผู้เข้าชื่อไม่น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ คน^{๗๐}

^{๖๙} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๖ (๘) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ บัญญัติ (๘) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ (๘)

^{๗๐} พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕

ส่วนการลงคะแนนเสียงเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง หากมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงทั้งหมดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การเข้าชื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นนั้นก็ป็นอันตกไป และการถอดถอนจะทำได้สำเร็จก็ต่อเมื่อ มีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนทั้งหมด และหากคะแนนเสียงจำนวนอย่างน้อย ๓ ใน ๔ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนน เห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นที่ต้องการถอดถอนนั้นไม่สามารถดำรงตำแหน่งต่อไปได้ ผู้บริหารท้องถิ่นที่ถูกเข้าชื่อถอดถอนก็จะพ้นจากตำแหน่งไปนับตั้งแต่วันลงคะแนนเสียง^{๗๑}

^{๗๑} พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๓

๓.๒ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่น

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นบัญญัติกำหนดกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นสิ้นสุดลงไว้คล้ายกันคือ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องสิ้นสุดลงเมื่อกรณีดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ถึงคราวออกตามอายุของสภาท้องถิ่น^{๗๒}

โดยทั่วไป อายุของสภาท้องถิ่นมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง^{๗๓} ดังนั้นเมื่อสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ดำรงตำแหน่งมาครบสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นย่อมสิ้นสุดลง

๓.๒.๒ เมื่อมีการยุบสภาท้องถิ่น^{๗๔}

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นอันสิ้นสุดลงหากผู้กำกับดูแลองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีคำสั่งให้ยุบสภาท้องถิ่น ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้ผู้กำกับดูแลองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสั่งยุบสภาท้องถิ่นได้ใน ๔ กรณี กล่าวคือ

^{๗๒} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ (๑) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ (๑) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๑)

^{๗๓} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๖ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๕ วรรคสี่

^{๗๔} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ (๑) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ (๑) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๑)

๓.๒.๒.๑ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศโดยส่วนรวม

ในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลนั้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาล หรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ผู้ว่าราชการจังหวัดจะรายงานเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสภาเทศบาลก็ได้ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสภาเทศบาลและให้แสดงเหตุผลไว้ในคำสั่งด้วย^{๗๕} และในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม นายอำเภอจะรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและให้แสดงเหตุผลไว้ในคำสั่งด้วย^{๗๖}

๓.๒.๒.๒ เมื่อมีความขัดแย้งเกี่ยวกับการพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมระหว่างสภาท้องถิ่นกับผู้บริหารท้องถิ่น

ตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละฉบับกำหนดให้ผู้กำกับดูแลสั่งยุบสภาท้องถิ่นในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างสภาท้องถิ่นกับฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมที่ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขหรือหาข้อยุติได้ โดยเมื่อสภาท้องถิ่นไม่รับหลักการแห่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้ผู้กำกับดูแลชั้นต้น (หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัดหากเป็นกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล และหมายถึงนายอำเภอหากเป็นกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล) ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้งโดยแก้ไข ปรับปรุง หรือยืนยันสาระสำคัญที่บัญญัติไว้ในร่าง

^{๗๕} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๘๐ และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๗๔

^{๗๖} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๙๑

ข้อบัญญัตินั้น และให้ผู้กำกับดูแลส่งร่างข้อบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการดังกล่าว ให้ฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นโดยเร็ว แล้วให้ฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างข้อบัญญัติดังกล่าวต่อสภาท้องถิ่นภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติจากผู้กำกับดูแล ให้สภาท้องถิ่นพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายดังกล่าว ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัติจากฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่น หากสภาท้องถิ่นพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด หรือมีมติไม่เห็นชอบให้ตราข้อบัญญัตินั้น ให้ร่างข้อบัญญัตินั้นตกไป และให้ใช้ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีที่แล้วไปพลางก่อน ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้กำกับดูแลขึ้นต้น เสนอผู้กำกับดูแลชั้นเหนือขึ้นไป (หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หากเป็นกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล และหมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัดหากเป็นกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล) ให้มีคำสั่งยุบสภาท้องถิ่นนั้น^{๗๗}

๓.๒.๒.๓ ในกรณีไม่อาจจัดให้มีการประชุมครั้งแรกได้ตามกำหนดเวลาหรือไม่อาจเลือกประธานสภาท้องถิ่นได้

ภายหลังจากประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นแล้ว หากสภาท้องถิ่นไม่อาจจัดให้มีการประชุมครั้งแรกได้ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือมีการประชุมแต่ไม่อาจเลือกประธานสภาท้องถิ่นได้ ผู้กำกับดูแลชั้นต้น (หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล และหมายถึง นายอำเภอ ในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล) อาจเสนอให้ผู้กำกับดูแลชั้นเหนือขึ้นไป (หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล และหมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล) มีคำสั่งยุบสภาท้องถิ่นได้^{๗๘}

^{๗๗} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๕/๑ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๖๒ จัตวา พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๘๗/๒

^{๗๘} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒ วรรคหก พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๔ วรรคสาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๓ วรรคสาม

๓.๒.๒.๔ กรณีส่งยุบสภาท้องถิ่นเพื่อกำหนดให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

การส่งยุบสภาท้องถิ่นเพื่อกำหนดให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นกรณีของกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการประกาศยุบสภาตำบลทั้งหมดและองค์การบริหารส่วนตำบลใดที่มีจำนวนประชากรไม่ถึงสองพันคน โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว^{๗๙}

^{๗๙} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๑ จัตวา

๓.๒.๓ ตาย^{๔๐}

การที่สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดตายหรือเสียชีวิตลงไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ก็เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นของผู้นั้นสิ้นสุดลงโดยสภาพและเป็นไปตามผลของกฎหมาย

๓.๒.๔ ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๔๑}

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องสิ้นสุดลงเมื่อสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ยื่นหนังสือลาออกต่อผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ กรณีของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล ให้ยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และกรณีของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ และหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นเป็นเช่นเดียวกับกรณีของผู้บริหารท้องถิ่นตามข้อ ๓.๑.๓ ที่กล่าวมาข้างต้น

๓.๒.๕ ขาดประชุมสภาท้องถิ่นสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุสมควร^{๔๒}

เมื่อสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้ใดขาดประชุมสภาท้องถิ่นสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุสมควร สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลง โดยการขาดประชุมสภาท้องถิ่นนั้น อาจเป็นการประชุมสภาท้องถิ่นสามัญหรือวิสามัญก็ได้ แต่ต้องเป็นการขาดประชุมสภาท้องถิ่นสามครั้งติดต่อกัน แต่หากขาดประชุมสภาท้องถิ่นสามครั้งไม่ติดต่อกัน กรณีก็จะไม่เข้าหลักเกณฑ์เงื่อนไขการขาดสมาชิกภาพนี้ อีกทั้ง การขาดประชุมสภาท้องถิ่นสามครั้งติดต่อกันอันจะเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นสิ้นสุดลงนั้น ต้องเป็นการขาดประชุมสภาท้องถิ่นโดยไม่มีเหตุอันสมควรด้วย หากเป็นกรณีที่ขาดประชุมสภาท้องถิ่น โดยมีเหตุอันสมควรกรณีก็จะไม่เข้าหลักเกณฑ์เงื่อนไขการขาดสมาชิกภาพนี้เช่นกัน กรณีมีข้อสงสัยว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นขาดประชุม

^{๔๐} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ (๒) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ (๒) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๒)

^{๔๑} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ (๓) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ (๓) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๓)

^{๔๒} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๔)

สภาท้องถิ่นสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุสมควร อันจะเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขาดประชุมสภาสามครั้งติดต่อกันโดยมีสาเหตุมาจากธุระส่วนตัว และไม่ยื่นใบลากิจต่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นการขาดประชุมสภาสามครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร ดังนั้น คำสั่งของนายอำเภอที่วินิจฉัยให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลง จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย^{๔๓} การที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ทราบกำหนดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมิได้ออกหนังสือนัดประชุม และมีได้แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบ การขาดประชุมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จึงถือได้ว่าเป็นการขาดประชุมติดต่อกันสามครั้งโดยมีเหตุอันสมควร สมาชิกภาพจึงไม่สิ้นสุดลง การที่นายอำเภอวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง จึงเป็นการวินิจฉัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๔๔}

๓.๒.๖ มิได้อยู่ประจำหมู่บ้านที่ได้รับเลือกตั้งเป็นระยะเวลาติดต่อกันเกินหกเดือน^{๔๕}

เหตุของการสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกสภาท้องถิ่นนี้ เป็นกรณีเฉพาะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละสองคน และหากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใดมิได้อยู่ประจำหมู่บ้านที่ตนได้รับเลือกตั้ง เป็นระยะเวลาติดต่อกันเกินหกเดือน สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลง กรณีมีข้อสงสัย ว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดมิได้อยู่ประจำหมู่บ้านที่ตนได้รับเลือกตั้ง เป็นระยะเวลาติดต่อกันเกินหกเดือน อันจะเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ให้นายอำเภอสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุด

^{๔๓} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๓๖๙/๒๕๕๔

^{๔๔} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๖๙/๒๕๔๘

^{๔๕} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๕)

๓.๒.๗ ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม^{๔๖}

คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้าม ของสมาชิกสภาท้องถิ่นได้มีการบัญญัติไว้ทั้งในกฎหมายว่าด้วยเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปจะคล้ายกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่น และการจะพิจารณาว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ จะต้องพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวประกอบกัน และในกรณีที่มีข้อสงสัย ว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ให้ผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว กล่าวคือ ในกรณีของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาล ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย และในกรณีของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้นายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัย และคำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอดังกล่าว แล้วแต่กรณีเป็นที่สุด

กรณีพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่น เช่น การที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตรวจการจ้างการซ่อมแซมถนนลูกรัง ซึ่งมีการลงลูกรังไม่ตลอดสายและความกว้าง ความสูง และปริมาตรดินที่ขุดน้อยกว่าที่กำหนดไว้แต่ไม่ได้ใช้ตลับเมตรตรวจสอบ โดยเพียงแต่คำนวณด้วยสายตาและเชื่อว่าช่างโยธาผู้ควบคุมงานรายงานถูกต้องแล้ว และลงลายมือชื่อตรวจรับการจ้างและรายงานว่าผู้รับจ้างดำเนินการถูกต้อง เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ อันถือได้ว่าเป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริต ซึ่งมีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอันทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลง^{๔๗} การที่ผู้ฟ้องคดีได้ไปบรรพชาเป็นสามเณร ทั้งที่ทราบดีว่าตนได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบล แม้การบรรพชาจะเป็นช่วงเวลาก่อนหรือในระหว่างประกาศรับรองผลการเลือกตั้งโดย

^{๔๖} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ (๖) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ (๕) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๗)

^{๔๗} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๕๗/๒๕๕๔

คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เห็นได้ว่าในขณะที่บรรพชาเป็นสามเณร ผู้ฟ้องคดีมีสมาชิกภาพเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแล้ว ซึ่งการเป็นสามเณรเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำวินิจฉัยให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย^{๘๘}

๓.๒.๘ เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นคู่สัญญา หรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะกระทำ^{๘๙}

ในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่น มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหรือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะกระทำยอมเป็นเหตุให้สมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่ง โดยในกรณีของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่ ในส่วนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนายอำเภอเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่

กรณีการเป็นมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหรือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะกระทำ เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลงนามในเอกสารใบสั่งจ้าง ใบคำร้องขอรับเงิน และใบสำคัญรับเงิน รวมเอกสาร ๓ ฉบับ ในฐานะผู้รับจ้างเหมาเช่าเครื่องเสียงโดยมิได้ถูกข่มขู่ บังคับแต่อย่างใด จึงตกเป็นคู่สัญญากับองค์การบริหารส่วนตำบล อันถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญากับ องค์การบริหารส่วนตำบล^{๙๐} แม้ภรรยาของประธานสภาเทศบาลตำบลจะเป็นคู่สัญญากับเทศบาล แต่เมื่อประธาน

^{๘๘} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๒๗๕/๒๕๕๙

^{๘๙} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ (๕) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๙ (๖) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๖)

^{๙๐} คำพิพากษาศาล ปค. สูงสุดที่ อ.๙๗๕/๒๕๕๙

สภาเทศบาลตำบล ไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงที่จะสั่งอนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาลตำบล และไม่ปรากฏว่ามีพฤติการณ์ใช้อำนาจหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับภรรยา หรือใช้โอกาสในฐานะที่ตนดำรงตำแหน่งประธานสภาเทศบาลตำบลสร้างประโยชน์แก่ตนแต่อย่างใด กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่าประธานสภาเทศบาลตำบลเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยอ้อมในสัญญาที่เทศบาลตำบลเป็นคู่สัญญา^{๙๑} สมาชิกสภาเทศบาลมีบุตรเป็นผู้ถือหุ้นจำนวนร้อยละสิบของจำนวนหุ้นทั้งหมด ในบริษัทที่เป็นคู่สัญญากับเทศบาล โดยไม่ใช่ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจบริหารจัดการหรือกระทำการผูกพันบริษัทฯ และสมาชิกสภาเทศบาลดังกล่าวอยู่ในสถานะที่ไม่จำเป็นต้องได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบุตร และแม้จะเป็นทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิได้รับมรดกของบุตร แต่ก็ เป็นสิทธิในเรื่องที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการตายก่อนหรือหลังของบุตร เมื่อไม่ปรากฏว่าสมาชิกสภาเทศบาลได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์ในบริษัทดังกล่าว และไม่ได้ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจเกี่ยวกับการสั่งจ้างและการทำสัญญาของเทศบาลตำบล รวมทั้ง ไม่มีหลักฐานที่แสดงได้ว่าสมาชิกสภาเทศบาลเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัญญาที่เทศบาลเป็นคู่สัญญากับบริษัทฯ กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่าบุคคลดังกล่าว เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลตำบลเป็นคู่สัญญา^{๙๒}

๓.๒.๙ สภาท้องถิ่นมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง^{๙๓}

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่น อาจต้องสิ้นสุดลงหากสภาท้องถิ่นมีมติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากมติของสภาท้องถิ่นนี้จะเป็นเฉพาะกรณีของสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งจะแตกต่างจากการพ้นตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น เนื่องจากปัจจุบันตามโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาท้องถิ่น จะปฏิบัติหน้าที่แยกจากกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ฐานะและการดำรงตำแหน่งของฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความมั่นคง ไม่ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงบ่อยเกินไป โดยฝ่ายสภาท้องถิ่นจะไม่สามารถลงมติไม่ไว้วางใจผู้บริหารท้องถิ่น อันจะทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นต้องพ้นจากตำแหน่งได้ และผู้บริหารท้องถิ่นก็จะไม่สามารถยุบสภาท้องถิ่นได้

^{๙๑} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๗๖/๒๕๔๗

^{๙๒} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ (๗) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๙ (๗) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๙)

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นควบคุมดูแลตรวจสอบกันเอง โดยสภาท้องถิ่นสามารถลงมติให้สมาชิกใดของสภาท้องถิ่นนั้นพ้นจากตำแหน่งได้ด้วย กล่าวคือ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นอาจสิ้นสุดลงได้ เมื่อสภาท้องถิ่นมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีคุณสมบัติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสียหาย หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาท้องถิ่น โดยมีสมาชิกสภาท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาและมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

สำหรับวันที่ถือว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องพ้นจากตำแหน่งตามมติของสภาท้องถิ่นดังกล่าว นั้น ในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดให้สมาชิกภาพของผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสภาเทศบาลแล้วแต่กรณีมีมติ แต่ในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลบัญญัติไว้แตกต่างจากกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล โดยกำหนดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้น สามารถยื่นอุทธรณ์ต่อนายอำเภอ เพื่อโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ให้ตนพ้นจากตำแหน่งได้ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับทราบมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และให้นายอำเภอวินิจฉัยให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำอุทธรณ์หรือโต้แย้ง คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้เป็นที่สุดและถ้าปรากฏว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้น ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ถือว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ครบระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งดังกล่าว

กรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องสิ้นสุดลง เมื่อสภาท้องถิ่นมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เช่น ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีพฤติการณ์ชอบเล่นการพนันเป็นอาชญากรรม และพนันเอาทรัพย์สินกัน ถือเป็นการกระทำที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อย แก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุดังกล่าว ด้วยคะแนนเสียงเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงมีผลให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล^{๙๔}

๓.๒.๑๐ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นลงคะแนนเสียงถอดถอน^{๙๕}

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บัญญัติกำหนดให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนเพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดพ้นจากตำแหน่งก่อนครบกำหนดตามวาระได้ ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการเป็นกรณีเช่นเดียวกับการที่ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในหัวข้อ ๓.๑.๑๐

^{๙๔} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๗๘๒-๗๘๓/๒๕๕๖

^{๙๕} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๑ (๘) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๙ (๘) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๗ ตี (๙)

การประชุมสภาท้องถิ่น

การประชุมสภาท้องถิ่น เป็นวิธีการดำเนินการในการพิจารณาตัดสินใจเรื่องตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวิธีการหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นและมีความเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยเป็นวิธีการดำเนินการที่มีข้อเด่นหลากหลายประการ เช่น เป็นวิธีการดำเนินการที่เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นในการพิจารณาตัดสินใจร่วมกันในกิจการที่จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ซึ่งมีความสอดคล้องต่อหลักการปกครองแบบการกระจายอำนาจ และเป็นวิธีการดำเนินการที่จะได้มีการรับทราบแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ความต้องการ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะทำให้การพิจารณาตัดสินใจที่จะดำเนินการในเรื่องใดเป็นไปอย่างละเอียด รอบคอบ และมีประสิทธิภาพ

การประชุมสภาท้องถิ่นนั้นเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ (แก้ไขถึงฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๔) โดยในส่วนของระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวได้กำหนดให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบ และมีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้น กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามระเบียบ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบ หรือระเบียบไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องใดไว้ ให้ประธานสภาท้องถิ่นเป็นผู้วินิจฉัยและใช้บังคับไปพลางก่อนสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาล ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือประธานสภาเทศบาลนำข้อโต้แย้งดังกล่าว เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อวินิจฉัยสั่งการ คำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ใช้บังคับได้เฉพาะการประชุมคราวนั้น แล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานต่อปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณา ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลให้

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอข้อโต้แย้งต่อนายอำเภอเพื่อพิจารณาวินิจฉัย คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้ใช้บังคับได้เฉพาะการประชุมคราวนั้น แล้วให้รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อเสนอปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณา^{๙๖}

ในที่นี่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการประชุมสภาท้องถิ่นเฉพาะในส่วนเบื้องต้นที่เป็นสาระสำคัญอันมีความสำคัญพื้นฐาน โดยแยกพิจารณาออกเป็น ๒ หัวข้อหลัก ได้แก่

๔.๑ ประเภทของการประชุมสภาท้องถิ่น

๔.๒ การดำเนินการประชุมสภาท้องถิ่น

๔.๑ ประเภทของการประชุมสภาท้องถิ่น

การประชุมสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หากพิจารณาตามบทบัญญัติของระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว อาจแยกออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ ๔.๑.๑ การประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก ๔.๑.๒ การประชุมสภาท้องถิ่นสามัญ และ ๔.๑.๓ การประชุมสภาท้องถิ่นวิสามัญ

๔.๑.๑ การประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก^{๙๗}

การประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรกเป็นการประชุมสภาท้องถิ่นที่ต้องจัดให้มีขึ้นภายหลังที่ได้มีการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นครบตามจำนวนแล้ว^{๙๗} ซึ่งอาจแยกทำความเข้าใจออกเป็น ๒ หัวข้อ คือ

๔.๑.๑.๑ การจัดให้มีการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก

๔.๑.๑.๒ เรื่องที่ต้องดำเนินการในการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก

^{๙๖} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๕

^{๙๗} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๔ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๓ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๖

๔.๑.๑.๑ การจัดให้มีการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก

ผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาล นายอำเภอสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นผู้กำหนดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วแต่กรณี ได้มาประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรกภายในสิบห้าวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป^{๙๘}

๔.๑.๑.๒ เรื่องที่ต้องดำเนินการในการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก

การประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก เป็นการประชุมสภาท้องถิ่นที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นการประชุมสภาท้องถิ่นในอันที่จะเริ่มต้นการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจากการเลือกตั้งทั่วไป โดยที่ประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรกมีภารกิจที่จะต้องพิจารณาดำเนินการในวันประชุมดังกล่าวหลายประการ กล่าวคือ (๑) การเลือกประธานสภาท้องถิ่นชั่วคราว (๒) การปฏิญาณตน (๓) การเลือกประธานสภาท้องถิ่น (๔) การเลือกรองประธานสภาท้องถิ่น (๕) การเลือกเลขานุการสภาท้องถิ่น (๖) การกำหนดสมัยประชุมสามัญ

(๑) การเลือกประธานสภาท้องถิ่นชั่วคราว

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาล นายอำเภอสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรกแล้ว ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นเลขานุการสภาท้องถิ่นชั่วคราวจะได้เชิญสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ซึ่งมีอายุมากที่สุดในที่ประชุมสภาท้องถิ่นคราวนั้นเป็นประธานสภาท้องถิ่นชั่วคราว และหากสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ซึ่งมีอายุมากที่สุดไม่รับเป็นประธานสภาท้องถิ่นชั่วคราว ก็ให้เชิญสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ซึ่งมีอายุมากที่สุดรองลงมาตามลำดับซึ่งอยู่ในที่ประชุมสภาท้องถิ่นคราวนั้นเป็นประธานสภาท้องถิ่นชั่วคราว^{๙๙} หากมีสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ซึ่งมีอายุสูงสุดมากกว่าหนึ่งคน การเลือกประธานสภาท้องถิ่นชั่วคราวให้ใช้วิธีการจับสลาก^{๑๐๐}

^{๙๘} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๔ และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๓

^{๙๙} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗ วรรคหนึ่ง

^{๑๐๐} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗ วรรคสอง

(๒) การปฏิญาณตนในที่ประชุม

ในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล เมื่อได้มีการเชิญสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาลผู้มีอายุสูงสุดเป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชั่วคราวหรือประธานสภาเทศบาลชั่วคราวแล้ว ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชั่วคราว หรือประธานสภาเทศบาลชั่วคราว นำสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมดปฏิญาณตนก่อนปฏิบัติหน้าที่^{๑๐๑}

(๓) การเลือกประธานสภาท้องถิ่น

ในการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก เมื่อเชิญสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้มีอายุสูงสุดเป็นประธานสภาท้องถิ่นชั่วคราว และได้มีการปฏิญาณตนก่อนปฏิบัติหน้าที่แล้ว (สำหรับกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล) ให้ที่ประชุมสภาท้องถิ่นดำเนินการเลือกประธานสภาท้องถิ่น โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่ละคน มีสิทธิเสนอชื่อสมาชิกสภาท้องถิ่นคนหนึ่ง ที่ตนเห็นสมควรให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภาท้องถิ่น การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกสภาท้องถิ่นรับรองไม่น้อยกว่าสองคน และให้สมาชิกสภาท้องถิ่นลงคะแนนเลือกจากชื่อเหล่านั้น ผู้ได้คะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก หากมีผู้ได้คะแนนสูงสุดเท่ากันหลายคนให้เลือกใหม่เฉพาะผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดนั้น ถ้าผลการเลือกใหม่ปรากฏว่ายังมีผู้ได้คะแนนสูงสุดเท่ากันอีกให้ใช้วิธีจับสลากเฉพาะผู้ได้คะแนนสูงสุดเท่ากัน^{๑๐๒} และหากมีการเสนอชื่อผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเพียงหนึ่งคนให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก^{๑๐๓}

เมื่อได้ดำเนินการเลือกประธานสภาท้องถิ่นในการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรกเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ดำเนินการแต่งตั้งผู้ที่ได้รับการเลือกเป็นประธานสภาท้องถิ่นทันที และให้ประธานสภาท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมสภาท้องถิ่นในครั้งนั้นต่อไป^{๑๐๔} และให้ประธานสภาท้องถิ่นชั่วคราวพ้นจากตำแหน่ง สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ประธานสภาองค์การ

^{๑๐๑} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒ และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๗

^{๑๐๒} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๔ วรรคหนึ่ง

^{๑๐๓} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๔

^{๑๐๔} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๙

บริหารส่วนจังหวัดชั่วคราวพ้นจากตำแหน่ง เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีมติเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเสร็จแล้ว สำหรับเทศบาลให้ประธานสภาเทศบาลชั่วคราวพ้นจากตำแหน่งเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งแต่งตั้งประธานสภาเทศบาล และสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลชั่วคราวพ้นจากตำแหน่ง เมื่อนายอำเภอมีคำสั่งแต่งตั้งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล^{๑๐๕}

กรณีที่สภาท้องถิ่นไม่อาจจัดให้มีการประชุมครั้งแรกได้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือมีการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรกแต่ไม่อาจเลือกประธานสภาท้องถิ่นได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มีคำสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสภาเทศบาล^{๑๐๖} และนายอำเภออาจเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีคำสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล^{๑๐๗}

เมื่อประธานสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งก่อนครบอายุของสภาท้องถิ่น ให้สภาท้องถิ่นเลือกประธานสภาท้องถิ่นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง^{๑๐๘}

(๔) การเลือกรองประธานสภาท้องถิ่น

เมื่อมีการเลือกประธานสภาท้องถิ่นแล้ว ให้ที่ประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรกดำเนินการเลือกรองประธานสภาท้องถิ่นด้วย และเมื่อเลือกรองประธานสภาท้องถิ่นได้แล้ว ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาล รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และให้องค์การบริหารส่วนตำบลรายงานต่อนายอำเภอ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันเลือก^{๑๐๙} โดยให้นำเอาวิธีการเลือกประธานสภาท้องถิ่นมาใช้กับการเลือกรองประธานสภาท้องถิ่นโดยอนุโลม^{๑๑๐} สำหรับองค์การบริหาร

^{๑๐๕} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๐

^{๑๐๖} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒ วรรค ๕ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๔ วรรค ๓

^{๑๐๗} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๓ วรรคสาม

^{๑๐๘} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๕

^{๑๐๙} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๑

^{๑๑๐} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๒

ส่วนจังหวัด ซึ่งกฎหมายจัดตั้งกำหนดให้มีรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสองคน^{๑๑๑} ให้เลือกรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดคนที่หนึ่งก่อน แล้วจึงเลือกรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในลำดับถัดไป^{๑๑๒} ส่วนเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายจัดตั้งกำหนดให้มีรองประธานสภาท้องถิ่นหนึ่งคน^{๑๑๓} เมื่อรองประธานสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งก่อนครบอายุของสภาท้องถิ่น ให้สภาท้องถิ่นเลือกรองประธานสภาท้องถิ่นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง^{๑๑๔}

(๕) การเลือกเลขานุการสภาท้องถิ่น

ในการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก นอกจากจะได้เลือกประธานสภาท้องถิ่นและรองประธานสภาท้องถิ่นแล้ว ยังต้องดำเนินการเลือกเลขานุการสภาท้องถิ่นอีกด้วย โดยให้นำเอาวิธีการเลือกประธานสภาท้องถิ่นมาใช้ในการเลือกเลขานุการสภาท้องถิ่นโดยอนุโลม^{๑๑๕} และให้สภาท้องถิ่น เลือกพนักงานหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสภาท้องถิ่น^{๑๑๖} สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล หากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประสงค์จะเลือกพนักงานหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยไม่ประสงค์จะเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเลือกได้เพียงปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น^{๑๑๗} เมื่อเลขานุการสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งก่อนครบอายุของสภาท้องถิ่น ให้สภาท้องถิ่นเลือกเลขานุการสภาท้องถิ่นแทนตำแหน่งที่ว่างในการประชุมสภาท้องถิ่นที่มีขึ้นคราวแรก นับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง^{๑๑๘}

^{๑๑๑} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๗

^{๑๑๒} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๒ วรรคสอง

^{๑๑๓} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๔๘ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๐

^{๑๑๔} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๗ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๐ ตรี และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๕

^{๑๑๕} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๓

^{๑๑๖} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๘ วรรคแรก

^{๑๑๗} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๗ ระเบียบ ข้อ ๑๘ วรรคสอง

^{๑๑๘} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๕

(๖) การกำหนดสมัยประชุมสามัญ

ในการประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรก เมื่อที่ประชุมได้ดำเนินการเลือกประธานสภาท้องถิ่น รองประธานสภาท้องถิ่นและเลขานุการสภาท้องถิ่นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ที่ประชุมสภาท้องถิ่นครั้งแรกจะได้พิจารณากำหนดเกี่ยวกับสมัยประชุมสามัญประจำปีของสภาท้องถิ่น

กรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด กำหนดวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีของแต่ละสมัย และวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีสมัยแรกของปีถัดไป^{๑๑๙}

กรณีของเทศบาล ให้สภาเทศบาลกำหนดว่าการประชุมสมัยสามัญประจำปีแต่ละสมัยในปีนั้นจะเริ่มเมื่อใดและมีกำหนดกี่วัน และให้กำหนดว่าสมัยประชุมสามัญประจำปีสมัยแรกของปีถัดไปจะเริ่มเมื่อใด^{๑๒๐}

กรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดว่าปีนั้นจะมีสมัยประชุมสามัญประจำปีกี่สมัย แต่ละสมัยในปีนั้นจะเริ่มเมื่อใดและมีกำหนดกี่วัน และให้กำหนดว่าสมัยประชุมสามัญประจำปีสมัยแรกของปีถัดไปจะเริ่มเมื่อใด^{๑๒๑}

^{๑๑๙} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒

^{๑๒๐} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๔

^{๑๒๑} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๓

๔.๑.๒ การประชุมสภาท้องถิ่นสมัยสามัญ

การประชุมสภาท้องถิ่นสมัยสามัญ เป็นการประชุมสภาท้องถิ่นโดยปกติในระยะเวลาหนึ่งปี ซึ่งจำนวนสมัยประชุมและระยะเวลาของสมัยประชุมของการประชุมสภาท้องถิ่นสมัยสามัญของแต่ละองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีความแตกต่างกันไปตามที่ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ ดังนี้

กรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมัยสามัญในหนึ่งปีให้มีจำนวนสองสมัย^{๑๒๒} สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้กำหนดวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี^{๑๒๓} และสมัยประชุมสามัญให้มีกำหนดสี่สิบห้าวัน แต่ถ้ามีกรณีจำเป็นให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดส่งขยายสมัยประชุมสามัญออกไปอีกได้ตามความจำเป็นครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน^{๑๒๔} และประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดและปิดการประชุม ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่เรียกประชุมตามกฎหมาย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมและเป็นผู้เปิดและปิดการประชุม^{๑๒๕}

กรณีของเทศบาล การประชุมสภาเทศบาลสมัยสามัญในปีหนึ่งมีจำนวนสี่สมัย สภาเทศบาลกำหนดเป็นผู้กำหนดสมัยประชุมสามัญครั้งแรกและวันเริ่มประชุมสมัยสามัญประจำปี^{๑๒๖} สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ มีกำหนดไม่เกินสามสิบวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด^{๑๒๗} โดยปกติประธานสภาเทศบาลเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดและปิดการประชุม และในกรณีที่ยังไม่มีประธานสภาเทศบาลหรือประธานสภาเทศบาลไม่เรียกประชุมตามกฎหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมและเป็นผู้เปิดและปิดการประชุม^{๑๒๘}

^{๑๒๒} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒ วรรคแรก

^{๑๒๓} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒ วรรคสาม

^{๑๒๔} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒ วรรคสี่

^{๑๒๕} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔

^{๑๒๖} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง

^{๑๒๗} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๔ วรรคสี่

^{๑๒๘} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๕

กรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมัยสามัญในหนึ่งปีให้มีจำนวนสองสมัยหรือหลายสมัย แล้วแต่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะกำหนด แต่ต้องไม่เกินสี่สมัย และสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กำหนดวันเริ่มสมัยประชุม สมัยประจำปี^{๑๒๙} สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลา ออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ^{๑๓๐} และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามสมัยประชุม และเป็นผู้เปิดหรือปิดการประชุม ในกรณีที่ยังไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่เรียกประชุมตามกฎหมาย นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุมและเป็นผู้เปิดหรือปิดการประชุม^{๑๓๑}

เมื่อสภาท้องถิ่นมีมติเกี่ยวกับสมัยประชุมสามัญประจำปีแล้วให้ประธาน สภาท้องถิ่นทำเป็นประกาศของสภาท้องถิ่น พร้อมทั้งปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ในกรณีที่ไม่ได้กำหนดสมัยประชุมสามัญประจำปีไว้ หรือไม่ได้กำหนด วันเริ่มประชุมสามัญประจำปีสมัยแรกในปีถัดไปได้ หรือมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงสมัยประชุม สมัยประจำปี หรือวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีที่กำหนดไว้แล้ว ให้ประธานสภาท้องถิ่น นำปรึกษาในสมัยประชุมสามัญประจำปีอื่น หรือในสมัยประชุมวิสามัญก็ได้^{๑๓๒}

^{๑๒๙} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๓ วรรคแรก

^{๑๓๐} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๓ วรรคสี่

^{๑๓๑} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๔

^{๑๓๒} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๑ วรรคสองและวรรคสาม

๔.๑.๓ การประชุมสภาท้องถิ่นสมัยวิสามัญ

การประชุมสภาท้องถิ่นสมัยวิสามัญ เป็นการประชุมสภาท้องถิ่นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากสมัยประชุมสามัญที่มีขึ้นเป็นปกติตามที่กำหนดไว้ ซึ่งการเปิดประชุมและกำหนดระยะเวลาของสมัยประชุมวิสามัญของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกันไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้ ดังนี้

กรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด อาจเรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นสมัยวิสามัญได้ หรือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม ของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่าที่มีอยู่ อาจทำคำร้องยื่นต่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอให้เปิดการประชุมสมัยวิสามัญได้ และในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำคำร้องขอให้เปิดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมัยวิสามัญ ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมัยวิสามัญ ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมัยวิสามัญ ให้มีกำหนดเจ็ดวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกต้องได้รับความเห็นชอบ จากสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่าที่มีอยู่และให้ขยายออกไปได้อีกไม่เกินเจ็ดวัน^{๑๓๓}

^{๑๓๓} พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๖

กรณีของเทศบาล เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งเทศบาล ประธานสภาเทศบาลก็ดี หรือนายกเทศมนตรีก็ดี หรือสมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่งก็ดี อาจทำคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอให้เปิดประชุมวิสามัญให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา ถ้าเห็นสมควรก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเรียกประชุมวิสามัญได้ และสมัยประชุมวิสามัญให้กำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด^{๑๓๔}

กรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ อาจทำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอขอเปิดประชุมวิสามัญ ถ้าเห็นสมควรให้นายอำเภอเรียกประชุมวิสามัญ และสมัยประชุมวิสามัญให้กำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ^{๑๓๕}

^{๑๓๔} พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๒๖ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๖

^{๑๓๕} พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๕ และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๖

๔.๒

การดำเนินการประชุมสภาท้องถิ่น

การประชุมสภาท้องถิ่นนั้น เป็นวิธีการปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาท้องถิ่นในลักษณะของการเป็นองค์กรกลุ่มซึ่งจะต้องมีการนำเสนอข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายโต้แย้งกัน ดังนั้น เพื่อให้การประชุมสภาท้องถิ่นดำเนินไปไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการประชุมไว้ ซึ่งอาจศึกษาโดยแยกพิจารณาออกเป็น ๕ เรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- ๔.๒.๑ การแจ้งนัดประชุมสภาท้องถิ่น
- ๔.๒.๒ การเริ่มประชุมสภาท้องถิ่น
- ๔.๒.๓ วิธีการประชุมสภาท้องถิ่น
- ๔.๒.๔ การอภิปรายในการประชุมสภาท้องถิ่น
- ๔.๒.๕ การลงมติของที่ประชุมสภาท้องถิ่น

๔.๒.๑ การแจ้งนัดประชุมสภาท้องถิ่น

ในการประชุมสภาท้องถิ่นสมัยสามัญและสมัยวิสามัญ ให้ประธานสภาท้องถิ่นแจ้งเป็นหนังสือให้สมาชิกสภาท้องถิ่นทราบล่วงหน้า พร้อมทั้งปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก่อนกำหนดวันเปิดสมัยประชุมไม่น้อยกว่าสามวัน เว้นแต่กรณีที่เป็นการประชุมอันรีบด่วน ประธานสภาท้องถิ่นอาจมีหนังสือแจ้งกำหนดเปิดสมัยประชุมและปิดประกาศน้อยกว่านั้นก็ได้ แต่การมีหนังสือแจ้งและปิดประกาศดังกล่าวจะต้องดำเนินการไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมงก่อนกำหนดเวลาเปิดสมัยประชุม โดยให้ระบุเหตุรีบด่วนไว้ในหนังสือแจ้งด้วย^{๑๓๖}

^{๑๓๖} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๒

กรณีการนัดประชุมในระหว่างสมัยประชุมนั้น ให้ประธานสภาท้องถิ่นแจ้งนัดเป็นหนังสือหรือจะบอกนัดในที่ประชุมสภาท้องถิ่นก็ได้ แต่ถ้าบอกนัดในที่ประชุมสภาท้องถิ่นให้ส่งหนังสือนัดประชุมไปยังสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้ที่ไม่ได้เข้าประชุมในเวลานั้นให้ทราบล่วงหน้าด้วย โดยให้แจ้งนัดประชุมล่วงหน้าก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าสามวัน แต่ถ้าเป็นการประชุมอันรีบด่วน จะนัดน้อยกว่านั้นก็ได โดยให้ประธานสภาท้องถิ่นแจ้งเหตุอันรีบด่วนไว้ในหนังสือนัดประชุม และแจ้งให้ที่ประชุมสภาท้องถิ่นทราบด้วย การประชุมสภาท้องถิ่นที่ไม่ได้มีการนัดประชุม ไม่ถือว่าเป็นการประชุมของสภาท้องถิ่น^{๑๓๗}

ในการแจ้งนัดประชุมสภาท้องถิ่นนั้น ให้จัดส่งระเบียบวาระการประชุมไปพร้อมกับการแจ้งนัดนั้นด้วย เว้นแต่ในกรณีการประชุมอันรีบด่วนให้แจ้งระเบียบวาระการประชุมให้สมาชิกสภาท้องถิ่นทราบในขณะเปิดประชุมก็ได้^{๑๓๘}

การแจ้งนัดประชุมสภาท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมาก ศาลปกครองสูงสุดได้พิพากษาในเรื่องนี้ไว้ว่า การที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ กำหนดให้การแจ้งนัดประชุมสภาท้องถิ่นและส่งสำเนาร่างข้อบัญญัติที่จะเข้าสู่การพิจารณาในการประชุมครั้งนั้นให้แก่สมาชิกสภาท้องถิ่น ต้องส่งล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันประชุมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะเข้าร่วมการประชุมในแต่ละครั้งมีโอกาสดำเนินการและพิจารณาระเบียบวาระการประชุมก่อนวันประชุม และเพื่อให้มีระยะเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการศึกษาข้อมูลและเตรียมการในเรื่องอื่น ๆ ที่จำเป็นในกรณีที่จะต้องนำเสนอข้อมูลหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ต่อที่ประชุม ระยะเวลาการแจ้งนัดประชุมตามที่ระเบียบดังกล่าวกำหนดไว้จึงถือเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อให้การประชุมของสภาท้องถิ่นต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นระเบียบวาระการประชุมด้วยข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน และละเอียดรอบคอบ อันจะเป็นการนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งหมายถึงการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในเขตการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ โดยองค์รวมตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๓๙} เมื่อระยะเวลาของระเบียบดังกล่าวถือเป็นสาระสำคัญ การแจ้งนัดประชุมจึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ระเบียบดังกล่าวกำหนดอย่างเคร่งครัด

^{๑๓๗} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๓

^{๑๓๘} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๔

^{๑๓๙} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๕๕๒/๒๕๕๖

๔.๒.๒ การเริ่มประชุมสภาท้องถิ่น

ในวันประชุมสภาท้องถิ่น เมื่อถึงกำหนดเวลานัดประชุมแล้ว ให้เลขานุการสภาท้องถิ่น ให้สัญญาณเรียกสมาชิกสภาท้องถิ่นเข้าห้องประชุม และให้ประธานสภาท้องถิ่นตรวจดูว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นได้เข้าประชุมครบองค์ประชุมหรือไม่^{๑๔๐} สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดลงชื่อไว้แล้ว แต่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมในที่ประชุมสภาท้องถิ่นไม่ให้นับเป็นองค์ประชุมสำหรับสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้นั้น และให้ถือว่าขาดประชุมสภาท้องถิ่น^{๑๔๑} แต่กรณีสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดไม่ได้ลงชื่อไว้ แต่ได้เข้าร่วมประชุมให้ถือว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้นั้นได้มาประชุมสภาท้องถิ่นครั้งนั้น^{๑๔๒} และเมื่อถึงกำหนดเวลานัดประชุมแล้ว หากปรากฏว่า สมาชิกสภาท้องถิ่นมาประชุมไม่ครบองค์ประชุมและพ้นกำหนดเวลานัดประชุมแล้วหนึ่งชั่วโมง ให้ประธานสภาท้องถิ่นสั่งเลื่อนการประชุม และให้ถือว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมขาดประชุมสภาท้องถิ่น^{๑๔๓}

๔.๒.๓ วิธีการประชุม

โดยปกติทั่วไป การประชุมสภาท้องถิ่น เป็นการประชุมโดยเปิดเผย โดยประชาชนมีสิทธิเข้าฟังการประชุมสภาท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สภาท้องถิ่นกำหนด^{๑๔๔}

อย่างไรก็ดี หากผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมร้องขอเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาให้มีการประชุมลับในระเบียบวาระการประชุมใด ให้ประธานสภาท้องถิ่นดำเนินการประชุมลับในระเบียบวาระการประชุมนั้นโดยไม่ต้องขอมติที่ประชุม กรณีเช่นนี้ให้ประธานสภาท้องถิ่นสั่งผู้ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประชุมนั้น ออกจากที่ประชุมจนพ้นระยะที่จะฟังการประชุมได้^{๑๔๕}

^{๑๔๐} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๕

^{๑๔๑} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๕ วรรคสาม

^{๑๔๒} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๕ วรรคสอง

^{๑๔๓} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๕ วรรคสี่

^{๑๔๔} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๒๔ วรรคสอง

^{๑๔๕} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๑

นอกจากนั้น ในกรณีที่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้การพิจารณาเรื่องใดให้ประชุมลับ การประชุมสภาท้องถิ่นในเรื่องนั้นให้ประชุมเป็นการลับ เช่น กรณีการประชุมสภาท้องถิ่นเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับความประพฤติของสมาชิกสภาท้องถิ่น เนื่องจากเห็นว่ามีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาท้องถิ่นที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ หรือเรื่องที่สมาชิกสภาท้องถิ่นถูกกล่าวหาว่าก่อความไม่สงบเรียบร้อยในขณะที่ประชุมสภาท้องถิ่นนั้น เว้นแต่สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ถูกกล่าวหาจะขอให้ประชุมโดยเปิดเผย^{๑๕๖}

๔.๒.๔ การอภิปรายในที่ประชุมสภาท้องถิ่น

การอภิปรายในที่ประชุมสภาท้องถิ่นเป็นกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้เข้าร่วมประชุมได้กล่าวถ้อยคำ นำเสนอข้อมูล ความคิดเห็นไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนหรือโต้แย้งคัดค้านในเรื่องที่ปรึกษาให้ที่ประชุมสภาท้องถิ่นทราบและพิจารณา ซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดประสงค์จะกล่าวถ้อยคำใดต่อที่ประชุมสภาท้องถิ่นให้ยกมือขึ้นพันศีรษะ เมื่อประธานสภาท้องถิ่นอนุญาตแล้วจึงกล่าวได้ โดยให้ยื่นกล่าว ณ ที่ของตนหรือ ณ ที่ซึ่งจัดไว้ก็ได้ และต้องกล่าวกับประธานสภาท้องถิ่น^{๑๕๗} ถ้าประธานสภาท้องถิ่นพิจารณาเห็นว่า ผู้ใดใช้เวลาอภิปรายครั้งใดเกินสมควรแก่เรื่องและยังมีผู้อื่นประสงค์จะอภิปรายต่อไปอีก ประธานสภาท้องถิ่นอาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดอภิปรายเสียก็ได้ เมื่อได้อภิปรายมาครบสิบนาทีแล้ว^{๑๕๘}

การอภิปรายนั้น ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นอภิปรายเฉพาะเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่เท่านั้น ห้ามกล่าวข้อความซ้ำหรืออภิปรายนอกประเด็น ห้ามใช้ถ้อยคำหยาบคาย ใสร้ายเสียดสีผู้อื่น ห้ามกล่าวถึงชื่อบุคคลใดๆ เว้นแต่กรณีจำเป็น ห้ามไม่ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นนำเอกสารใดๆ มาอ่านให้ที่ประชุมสภาท้องถิ่นฟัง เว้นแต่กรณีจำเป็น และห้ามมิให้นำวัตถุใดๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุมสภาท้องถิ่น เว้นแต่ประธานสภาท้องถิ่นจะอนุญาต^{๑๕๙}

^{๑๕๖} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๓๒

^{๑๕๗} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๖๓

^{๑๕๘} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๖๗

^{๑๕๙} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๖๘

การอภิปรายในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้ใดถูกกล่าวหาว่า มีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาท้องถิ่นที่ตนเป็นสมาชิกอยู่หรือเรื่องที่สมาชิกสภาท้องถิ่นถูกกล่าวหาว่าก่อความไม่สงบเรียบร้อยในขณะที่ประชุมสภาท้องถิ่น สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิอภิปรายได้จนหมดข้อสงสัย ห้ามไม่ให้รหวัดอภิปรายเพื่อลงมติ^{๑๕๐} ในเรื่องนี้ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำวินิจฉัยไว้ว่า การอภิปรายเพื่อลงมติให้สมาชิกสภาเทศบาล พ้นจากตำแหน่งได้มีกรชี้แจงรายละเอียดและข้อเท็จจริง ตามข้อกล่าวหาให้สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ถูกกล่าวหาทราบได้อย่างชัดเจนและเพียงพอที่จะเข้าใจข้อกล่าวหา เพื่อใช้สิทธิโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ร้ายแก่สมาชิกก็ดี พฤติกรรมก้าวร้าวข่มขู่และสร้างปัญหาแก่พนักงานเทศบาลเป็นประจักษ์ก็ดี การใช้วาจาไม่สุภาพและดูถูกเพื่อนสมาชิกก็ดี ซึ่งข้อกล่าวหาดังกล่าว ยังไม่ชัดเจน ว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่ และถือว่าสมาชิกสภาเทศบาล ผู้ถูกกล่าวหา เป็นผู้ประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือเป็นการเสียประโยชน์ต่อสภาเทศบาลอย่างไร กรณีจึงเห็นได้ว่า การลงมติให้สมาชิกสภาเทศบาลผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่ง ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาเทศบาลผู้ถูกกล่าวหา ใช้สิทธิอภิปรายจนหมดข้อสงสัย จึงเป็นการลงมติที่มีลักษณะรหวัดอภิปรายเพื่อลงมติอันเป็นการกระทำที่ขัดต่อข้อ ๗๒ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ การกระทำของสภาเทศบาลดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย^{๑๕๑}

ถ้าไม่มีผู้ใดจะอภิปรายต่อไป ให้ถือว่าเป็นการปิดอภิปราย หรือถ้ามีแต่ประธานสภาท้องถิ่นเห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว ประธานสภาท้องถิ่นจะเสนอให้ที่ประชุมวินิจฉัยว่าควรจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้ และเมื่อปิดอภิปรายแล้วให้ประธานสภาท้องถิ่นเสนอให้ที่ประชุมลงมติ^{๑๕๒}

^{๑๕๐} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๒

^{๑๕๑} คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๑/๒๕๖๐

^{๑๕๒} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๖๕

๔.๒.๕ การลงมติของที่ประชุมสภาท้องถิ่น

ในการประชุมสภาท้องถิ่น การออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติเรื่องที่พิจารณา มีสองวิธีคือ การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยกับการออกเสียงลงคะแนนลับ^{๑๕๓}

ในกรณีของการออกเสียงลงคะแนนโดยเปิดเผยนั้นให้ใช้วิธียกมือขึ้นพันศรัทธา แต่ถ้าผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นไม่น้อยกว่าสามคน ร้องขอให้ออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติโดยการยื่นขึ้น หรือโดยการเรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายบุคคล และที่ประชุมสภาท้องถิ่นเห็นชอบด้วย ก็ให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติตามที่ร้องขอนั้นได้^{๑๕๔}

ในกรณีของการออกเสียงลงคะแนนลับนั้น เป็นกรณีที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของสมาชิกที่อยู่ในที่ประชุมสภาท้องถิ่น ร้องขอให้การออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติเรื่องใดให้กระทำเป็นการลับ ถ้าที่ประชุมสภาท้องถิ่นเห็นชอบ ก็ให้การออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติเรื่องนั้นให้กระทำเป็นการลับ^{๑๕๕}

ก่อนลงมติทุกครั้งให้ประธานสภาท้องถิ่นตรวจสอบดูว่า มีสมาชิกสภาท้องถิ่นอยู่ในที่ประชุมครบจำนวนเป็นองค์ประชุมหรือไม่ หากมีสมาชิกสภาท้องถิ่นอยู่ในที่ประชุมไม่ครบจำนวนเป็นองค์ประชุม จะทำการลงมติในเรื่องใด ๆ ไม่ได้^{๑๕๖} ถ้ามีสมาชิกสภาท้องถิ่นเข้ามาในที่ประชุมสภาท้องถิ่นขณะที่ประชุมสภาท้องถิ่นเริ่มลงคะแนนเสียงแล้ว หากเป็นกรณีลงคะแนนเปิดเผย สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้เข้ามานั้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนร่วมกับฝ่ายที่ยังนับคะแนนไม่เสร็จได้ แต่จะออกเสียงลงคะแนนร่วมกับฝ่ายนับคะแนนเสร็จแล้วไม่ได้ แต่หากเป็นกรณีลงคะแนนลับ สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้เข้ามานั้นมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้ก่อนที่ประธานสภาท้องถิ่นสั่งให้นับคะแนนเสียง^{๑๕๗}

^{๑๕๓} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๓

^{๑๕๔} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๔

^{๑๕๕} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๕

^{๑๕๖} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๖

^{๑๕๗} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๒

การลงมติของที่ประชุมสภาท้องถิ่น เป็นไปตามหลักการหนึ่งคนหนึ่งเสียง กล่าวคือ สมาชิกสภาท้องถิ่นคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนนเพื่อลงมติเท่ากันทุกคน ไม่ว่าจะเป็นครหรือดำรงตำแหน่งใดก็ตาม^{๑๕๘} การลงมติให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากันไม่ว่าจะเป็นการออกเสียงลงคะแนนเปิดเผย หรือออกเสียงลงคะแนนลับให้ประธานที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง โดยเปิดเผยเป็นเสียงชี้ขาดโดยประธานที่ประชุมจะให้เหตุผลด้วยหรือไม่ก็ได้^{๑๕๙} เมื่อได้นับคะแนนเสียงเสร็จแล้ว ประธานสภาท้องถิ่นต้องประกาศคะแนนเสียงให้ที่ประชุมสภาท้องถิ่นทราบทันที^{๑๖๐}

การลงมติในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นถูกกล่าวหาว่า มีความประพฤติในทางที่จะนำซึ่งความเสื่อมเสีย หรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาท้องถิ่น หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ให้ที่ประชุมสภาท้องถิ่นลงมติ แต่เพียงว่าควรให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากสมาชิกภาพหรือไม่ การลงมติดังกล่าวนี้ให้ออกเสียงลงคะแนนลับและต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และเมื่อสภาท้องถิ่นลงมติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นที่ถูกกล่าวหาผู้ใดขาดจากสมาชิกภาพ ให้ประธานสภาท้องถิ่นแจ้งให้สมาชิกสภาท้องถิ่นผู้นั้นทราบโดยเร็ว แต่ไม่ให้เกินสามวัน นับแต่วันที่สภาท้องถิ่นได้ลงมติ^{๑๖๑}

^{๑๕๘} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๗

^{๑๕๙} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘๖

^{๑๖๐} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘๑

^{๑๖๑} ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๘๓

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ ฝั่งทิศใต้
เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐
๑๒-๑๔๑-๙๖๐๐